

РУСИН

www.rusynacademy.sk

RUSÍN r. XIX, č. 2 / 2009

ЦІНА 36 КОРУН (1,2 €)

**Олена
ДУЦЬ-ФАЙФЕР**
– тогорічна
лауреатка Премії
А. Духновіча, котру
фінанцує філантроп
Штефан Чеп
з Торонта
(на репродукції ёго
портрету автора
Василя Скакандія).
Была оцінена
за книжку
*По обох странах
думкы.*

П. Р. Маґочій:
Досягнутя,
проблеми і задачи
Світового конгресу
Русинів, стор. 4 – 8

КУЛТУРНО-ХРІСТІАНЬСКИЙ ЧАСОПИС

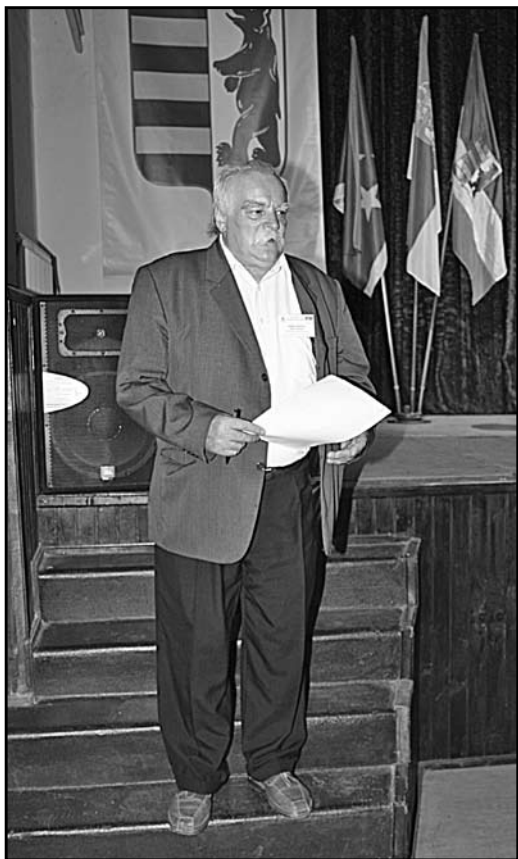
За президентський стіл першого пленарного засідання 10. Світового конгресу Русинів у Руськім Керестурі (Войводина у Сербії) засіли: (зліва доправа) В. Погойда (Чехія), Ю. Фірцак (Румунія), М. Лявинець (Мадярщина), Н. Гнатко (Хорватія), Д. Папуґа (Сербія), П. Р. Маґочій (Северна Америка), А. Зозуляк (Словакія), А. Копча (Польща) і В. Противняк (Словакія). Як першы выступали офіціалны гості, міджі нима і председа Народной рады русиньської народностной меншыны у Сербії С. Орос.

Третьє пленарне засідання 10. Світового конгресу Русинів ся скінчіло святочным переданєм діплогу честного председа Світової рады Русинів П. Р. Маґочієви і заспіванєм му із сцени *На многая і благая літа*. На фотці члени новой СРР: (зліва доправа) А. Мошкола (Чехія), П. Р. Маґочій (Канада), М. Бобинець (Україна), Ю. Фірцак (Румунія), М. Караш (Словакія), Д. Папуґа (Сербія), А. Копча (Польща), В. Противняк (Словакія), М. Лявинець (Мадярщина) і Н. Гнатко (Хорватія).

Найвекшы успіхы – в науці, освіті і видавельській роботі

У Руськім Керестурі (Сербія) і Петровцях (Хорватія) од 4. до 7. юна 2009 одбыло ся десяте засіданя Світового конгресу Руснаків/Русинів/Лемків (РРЛ). На тото засіданя припוטвало коло 200 делегатів і гостів із Польщі, Словакії, Чехії, Малярціны, Румунії, Україны, Хорватії і Сербії, як і сполочна делегація із Северной Америкы (США і Канада), а тыж гості з Росії. Вшыткых тых привітали в Р. Керестурі представителі главного ту організатора – „Руской маткы“.

• Главный „газда“ 10. засіданя Світового конгресу Русинів у Руськім Керестурі – Дюра ПАПУГА на зачатку святочного отворіня того засіданя привітав вшыткых делегатів і гостів.

Конгрес зачав 5. юна зо святочныма приговорами честных гостів і першым пленарным засіданьом. У тій части конгресу брав участь і міністер про людскы і меншыновы права влады Сербской републикы – Светозар Чіпліч, і председа Верховной рады Автономной области (АО) Войводина – Боян Пайтіч, як і іншы представителі републиковей, областной і регіональной влады, русиньскы депутаты в републиковім парламенті, представителі амбасад і різних інштитуцій, як і державных і політичных структур.

На конгресі першый привітальный выступ мав міністер С. Чіпліч:

„Єдноз із найліпшых характеристик Сербії є, же є мултікультурна і мултінаціонална держава, як і то, же у інтеретнічных одношінях може послужыти прикладом. Видіте см книжку Павла Роберта Маґочія „Народ ніодкадз“ і хочу повісти, же вы, Русины – народ од всягды, европскый народ, а про Сербію є окреме вызначне і з чого ся тішыть, же сьме народ ай з той землі“ – підкреслив С. Чіпліч.

Честь одкрыти десяте засіданя Світового конгресу РРЛ дістав председа Верховной рады АО Войводины, Б. Пайтіч. У своїм выступі повів: „Русиньска меншына – єдна з най-

старшых у Войводині і не нагодно, же русиньскый язык є єдным із урядных языків у Автономній области Войводини. Горды сьме на то, же Руснаци/Русины віками припомагають розвою нашой сполочности. Як мултікультурный регіон, Войводина має выбудованы многы інштитуції, котры респектують і розвивають іденітність національных меншын, якы в ній жыють.“

РЕАЛІЗАЦІЯ КОНГРЕСУ В КЕРЕСТУРІ – КОМПЛІМЕНТ НАШІЙ МЕНШЫНІ

Б. Пайтіч зажелав конгресовому засіданю успішну роботу і на кінцю свого выступу підкреслив факт, „же ся юбілейный, десятый конгрес одбывають у Войводині – то комплімент роботі, яку Верховна рада і ціле общество роблять в послідніх роках, жебы было знати, што Войводина все была єднотный европскый регіон.“

Пленарне засіданя десятого конгресу вела робоча президія, в котрій были

Обсяг

• **Найвекшы успіхы – в науці, освіті і видавельській роботі**, 1. – 3. стор.

• **Павел Роберт МАґОЧИЙ: Досягнутя, проблемы і задачи Світового конгресу Русинів**, 4. – 8. стор.

• **Наталія ГНАТКО: Праве млады наша моц у далшей роботі**, 9. стор.

• **Володимир ПОГОЙДА: У нас діють дві русиньскы організації**, 10. стор.

• **Маріанна ЛЯВИНЕЦЬ: За минувшы два рокы сталися знаменательны событя**, 11. – 12. стор.

• **Андрій КОПЧА: Робота наших організацій была дост богата**, 12. – 13. стор.

• **Александр ЗОЗУЛЯК: Того річна лауреатка Премії А. Духновича – Олена Дуць-Файфер**, 14. стор.

• **о. Василь БОЙЧУК: Конгрес у Сіґеті мав про нас велике значіння**, 14. – 15. стор.

• **Дюра ПАПУГА: Обсяжна активносц дала резултати**, 15. – 16. стор.

• **Владимір ПРОТИВНЯК: Наш голос чути в карпатьскім краю**, 17. – 18. стор.

• **Валерій ПАДЯК: Подкарпатські Русины и світ, што ся міняє**, 19. 20. стор.

• **Евґенія ВРАБЕЦ: Тото представляє книжки П. Р. Маґочія – незаменліве!**, 21. стор.

• **Томислав МИШИР: Нам мило читац Маґочийову книжку „Narod niodkuda“**, 22. – 23. стор.

• **Резолюція делегатів 10. Світового конгресу Русинів, 4. – 7. 6. 2009, Руський Керестур і Петровці**, 23. – 24. стор.

члены Світової ради РРЛ із членських країн СКР, а предав му выконный секретарь **Александр Зозуляк** із Пряшова. В ході першого пленарного засідання были прочітаны выступы ведучих представителів делегацій із країн, котры творять організацію – Світовий конгрес Русинів. Так

• Першым офіціальным гостём, котрый выступив із своїм витаючим словом, был міністер про людьскы і меншыновы права Сербії – Светозар ЧПЛІЧ (першы справа).

выступили: **Наталія Гнатко** з Хорватії, **Маріанна Лявинець** із Мадярщини, **Андрій Копча** з Польщі, **о. Василь Бойчук** із Румунії, **Дюра Папуґа** зо Сербії, **Владимір Протвняк** із Словакії і **Микола Бобинець** з України.

Говорячі о міджіконгресовых активітах, председа СРР **Павел Роберт Маґочій** визначив пару областей, у котрых СКР як організація досяг найвекшы успіхы. Подля ёго слов є то область **науки, освіти і видавательской роботы**. Він спомянув і визначну діпломатічну і міджінародну активіту, в котрій СКР є знамый як легітимный орган карпатьскых Русинів.

ЄДЕН КОНГРЕСОВИЙ ДЕНЬ І В ХОРВАТІЇ

Єден робочій день десятого СКР был і в Хорватії, конкретно в Петровцях, де были прочітаны справы ведучих окремых робочих комісій, якы робили в рамках конгресу, і їх пропозиції до Резолюції конгресу.

Взявши слово перед тыма выступлениями, председа СРР **П. Р. Маґочій** у Петровцях обернув увагу на події на Підкарпатю, причім підкреслив, же СКР все буде підтримувати снажіня тутешніх Русинів за їх узнання як окремого народу, але СКР не буде підтримувати рух, котрый тото жадать насильно, уважуючі о становлєваню новых границь, бо „**процесы в Европській унії ведуть к стераню границь, а не к вытварянню новых границь.**“

Як підкреслив П. Р. Маґочій, а то потвердила і комісія про списованя людей, найважнішов задачов організацій, котры творять СКР, в наступных роках бы мала быти **приправа і реалізація кампанії у звязи зо списованём жытельства в окремых країнах у роках 2011 – 2012**. Задачов у области культуры буде главно координованя термінів культурных активіт і фестивалів Русинів, як і створіння датабазы інформацій о культурно-умельцькых колективах. Комісія про економічну кооперацію штонайскорше створить интернетову сторінку, на якій будуть інформації о русинь-

ских бізмісменах. Комісія про духовну область конштатовала, же надале зістає актуальным проблем словакізації міджі русиньскыма грекокатоликами на Словакії і українізації міджі грекокатоликами на Підкарпатю в Україні, котрый треба рішати на уровни Ватикану. Комісія про видавательску роботу і інформаваня высунула як найважнішу задачу добру пропаґацію новых книжок о Русинах і створіння еднотной їх бібліоґрафії, а новинарї высловили потребу сформованя Асоціації русиньскых новинарїв. У історічній комісії было высловлено пропозицію, же треба выдати сплочну історію Русинів, а вшыткы ділемы коло нєй жебы рішали одборници на научных семінарях і конгресах.

Організатором конгресового дня у Петровцях было **Дружество „Руснак“** із того села і містна **Основна школа Антуана Бауера**, як і **Вуковарско-сримска жупа**, котрой представителі поздравили делеґатів і гостїв десятого конгресового засідання Русинів.

ПРИЯТЫ ДВІ НОВЫ ЧЛЕНЬСКЫ І ЄДНА КАНДІДАТСКА ОРґАНІЗАЦІЯ

Пункты Резолюції десятого СКР на третім, заключнім пленарнім засіданю 7. юна у Руськім Керестурї прочітав ведучій пропозиційной комісії **Мірон Крайковїч** із Словакії, котрый у вступі конштатовав, же на десятім конгресі бере участь 82 делеґатів (із 90 приголошених) із 10 країн.

Найвызначнішыма частями в Резолюції десятого СКР суть: в часі міджі девятим і десятим конгресом СРР зробила много про презентованя світового русинства і вирішіня ёго найважнішых проблемів; за члена СКР был приятый **Клуб Русинів і приятелів Підкарпатьской Руси** з Чехії і **Закарпатьскый областной благодійный фонд „Русиньска школа“** з України, а кандидатом на прияты до СКР ся стала організація **Русиньске землячество „Карпатьска Русь“** з Росії.

Конгрес уложив Світовій радї Русинів, жебы ся дождовала прияты сполочной делеґації представителів СРР і русиньскых організацій із Підкарпатя у президента України Віктора Ющенка і премеркы України Юлії Тімошенко з цілём дискутовати на тему узнання русиньской народности на Україні.

Перед списованём людей у країнах, де жыють Русины, членьскы організації СКР будуть організувати кампань з цілём збівшіня кількосты людей русиньской народности і з русиньскым материньскым языком у тых державах. Зато ся треба обернути на Комісію про регіональны меншыны Рады Европы і жадати поміч, жебы были до тых країн посланы незавіслы позорователі, котры бы дозерали на процес списованя людей.

Дале СРР дістала задачу актуалізувати Становы СКР. Была прията зміна адресы СКР, якогo центер і надале зістає у Пряшові на Словакії. Намісто дотеперішнёго одного ревізора СКР сформовав Ревізну раду, членами котрой будуть трєме членове з членьскых організацій СКР. Членове ся будуть реґуларно чередувати, жебы свое заступлїня ту мали представителі вшыткых членьскых організацій СКР. У першій Ревізній радї будуть представителі Русинів Хорватії, Чехії і Румунії.

Окремов точков Резолюції десятого СКР, котру прочітав **Андрій Копча**, председа Стоваришыня Лемків із Польщі, было то, же конгрес дякує **Павлови Робертови Маґочієви** за доворічну роботу в СРР і выголошує го за **честного председу Світової рады Русинів**.

ЗВОЛЕНА НОВА СВІТОВА РАДА РУСИНІВ

На третім пленарнім засіданні десятого СКР у Руськім Керестурі 82 його делегати zvolили нову Світову раду Русинів як виконний орган конгресу, в якій далшы два роки будуть робити: **Наталія Гнатко** з Хорватії, **Александр Мошкола** з Чехії, **Андрій Копча** з Польщі, **Юрій Фіртач** із Румунії, **Микола Бобинець** з України, **Джон Рігетті** за Северну Америку, **Владимір Противняк** і **Мартін Караш** (председа Світового форуму русиньской молодежи) зо Словакії, **Маріанна Лявинець** з Маряріцины і **Дюра Папуґа** зо Сербії.

За председа Світової ради Русинів був zvolений **Дюра Папуґа**. Підпредседа СРР ся volить з той країны, в котрій буде слідуючий конгрес, а тов буде Мадяріцина, зато підпредседом СРР ся стала **М. Лявинець**. Секретарём ся став **В. Противняк** зо Словакії.

В ДОБРІМ СЬМЕ СЯ ЗЫШЛИ

„Думам, же участници десятого Світового конгресу РРЛ з Руського Керестура і Петровців підуть домів із добрым почутём, же сьме ся зась в добрім зышли. Десятый конгрес заєдно був нагодов, же сьме по другый раз гостєвали у Сербії, у Руськім Керестурі, але і в Хорватській републіці. Тым сьме дали добрый приклад, же хоць сьме розділены у двох країнах, по обидвох боках Дунаю, можеме добрі сполупрацовати, і то бы має быти приклад і про народы, котры жыють у тых державах, же ся намного вецє дасть вирішыти сполупрацовє і єднотностєв“ – підкреслив **Д. Папуґа**, новозvolений председа СРР. Він вызвав Світовий конгрес Русинів як міджінародну організацію, жебы в наступнім періоді робила так, як дотеперь, кідь не вецє і ліпше. Тьж подяковав вшыткым тым, што припомогли добрій організації конгресу, але і покровителям конгресового засідання – владі Сербской републіки, Міністерству про людьскы і меншыновы права СР і Верховній раді АО Войводини.

„За організатора єдного конгресового дня у Хорватії

• Честь одкрыти десяте засідання Світового конгресу Русинів 5. юна 2009 у Руськім Керестурі дістав председа Вєрховной рады Автономной области Войводини – Боян ПАЙТИЧ.

– Дружтво „Руснак“ – дякую вам, же сьте были у Петровцях. Про нас, як і про Руснаків у Хорватії, то буде путь до новой будучности і надія, же будеме і надале сполупрацовати. Любило бы ся нам, кібы сьте до нас пришли і на іншы культурны програмы“ – підкреслила **Н. Гнатко** за Дружтво „Руснак“.

На кінці Д. Папуґа позвав вшыткых на єденадцятє засідання Світового конгресу Руснаків/Русинів/Лемків у Мадяріцині 2011 року.

(„Руске слово“, 12. 6. 2009.)

Фото: М. і Ш. Глосіковы, Е. Міхна

• Погляд на участників 10. засідання Світового конгресу Русинів у Домі культуры в Руськім Керестурі.

Павел Роберт МАГОЧІЙ, Торонто, председа Світової ради Русинів

Досягнутя, проблеми і задачі Світового конгресу Русинів

(Главный выступ, прочитанный на 1. пленарнім засіданню 10. Світового конгресу Русинів, Руский Керестур, Сербія, 5. юна 2009.)

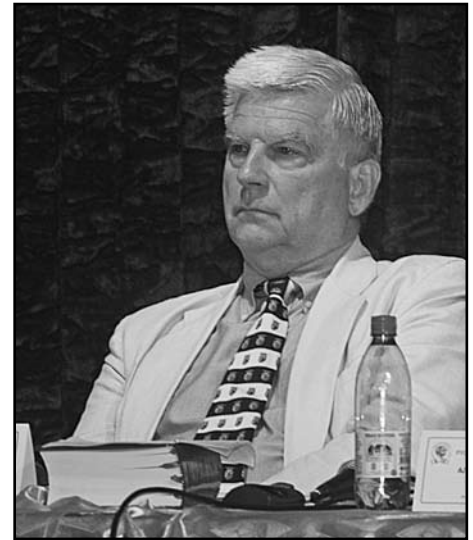
Днесь собі припоминаємо визначну подію. За послідніх двадцять років ся одбыло девять Світових конгресів Русинів, днешній конгрес є десятым. Ці може быти вгодніше місце на організованя юбілейного конгресу, як є Руский Керестур і Петровці, серед наших сестер і братів – Руснаків Сербії і Хорватії? До революції 1989 р. войводиньско-сримскы Руснаци были єдинов офіціально признанов групов карпатыскых Русинів на світі. Без огляду на приязне одношіня влады бывшой Югославії к своїм жытелям русиньской народности, они бы не были пережыли як окрема народность, якбы самы не мали достаток народной гордости і хотїня робити на благо культуры своїх предків і передавати тоту культуру наступным поколінням. Поздравляємо нашы сестры і братів з Войводини і Сриму і од сердца їм дякуємо за їх терпезливість у плеканю своєї русиньской/руснацькой ідентичности. Дякуємо їм за приклад, який дають своїм покровным сестрам і братам в Карпатах, котры аж по році 1989 могли ся припоїти к ним і отворено задекларувати свою приналежность ку карпаторусиньскому народу.

При десятім, юбілейнім конгресі, котрый значить тыж завершіня конгресовой капітолы в моім жывоті, хотів бы ем ся з вами поділити з думками на слідуючі три темы:

- досягнутя Світового конгресу (головно за послідні штири roky);
- проблеми і недотягнуты діла, котры іщі все стоять перед нами;
- а окреме: цілі і задачі, котры будеме мусити досягнути в будучности.

ДОСЯГНУТЯ

Штатут Світового конгресу прісно визначає, же конгрес є общественно-культурнов організаціов, основним цілём работы какой є „презентація історії, культуры, фолклору, традицій і сучасного статусу Русинів“ (Становы СКР, пункт 2). Зато не є ніч дивного на тім, же наша работа ся концентрує в основі на підпору освіти, науки і видавательской работы. Наприклад, під покровительством Світового конгресу было реалізоване неплановане фінанцованя Одділіня русиньской філології при Педагогічній академії в Кракові, а тыж была дана спонзорська поміч першій на Словакії основній школі з русиньским материньским языком навчаня. Най-

• Председа Світової ради Русинів – Павел Роберт МАГОЧІЙ, котрый прочітав головну справу о роботі од 9. Світового конгресу Русинів в рамках першого пленарного засіданя 5. юна 2009 у Руськім Керестурі.

веще енергії нашой організації было заміряной на Підкарпатьску Русь на Україні, де од року 2003 ся реалізує Програм русиньскых недільных школ, котрый на самый перед фунговав під веджінём Василя Сарканича, пізніше Школьской рады, яку творило пять особ, причім Василь Сарканич аж до своєї передчасной смерти стояв на челі Школьской рады. В першім році реалізації Програму русиньскых недільных школ (2003 – 2004) на Підкарпатьській Русі фунговало 9 клас; того чісло росло з каждым наступным роком, а в школьскім році 2007 – 2008 досягло чісла – 40 клас. В минулім школьскім році (2008 – 2009) на Україні было 24 клас русиньскых недільных школ. Фінанцованя Програму русиньскых недільных школ є в повній мірі забезпечоване особами (головно канадсько-русиньским меценашом Штефаном Чепом) і організаціями зо Северной Америки. За послідніх 6 років через Світовий конгрес Русинів пришло на русиньскы недільны класы на Підкарпатю не менше як 81 726 америцькых доларів. Окрем того, іщі 10 800 америцькых доларів дістав Програм русиньскых недільных школ на публікацію учебників, заряджіня і школьскы помічники про класы, на мімошкольску роботу а тыж на участь учітелів і школярів з Підкарпатя на міджінародных акціях.

Єднов з таких акцій був Третій міджінародный

конгрес русинського языка, котрый був у септембрі 2007 року в Кракові, тыж під покровительством Світового конгресу в сполупраці з Педагогічною універзітою у Кракові і фундаціою „Рутеніка“ у Варшаві. Міджі учасниками были нелем лінгвісты і писателі, але і 40 учітелів русинського языка з шестёх країн. Інтегралноу частёв языкового конгресу была выставка русинськоязычных публікацій (яку приправили Лариса Ільченко і Александер Зозуляк), експозиція котрою была в престижній бібліотеці Ягелонської універзіты. Під покровительством Світового конгресу было опублікованых дакілько книжок, присвяченых высшеспомянутым подіям, а тыж дакілько публікацій на інакшы темы.

За послідні рокы конгрес ся тыж старав о імідж карпатських Русинів як единого народа, без огляду на то, же жыють в розлічных країнах. Думам на офіціалне прията на нашім конгресі в 2007 році ербу, заставы і народной гімны, котры репрезентують наш народ як едно ціле. Найприємнішым про мене было видіти, же векшына русинськоязычных выдань з розлічных країн, офіціалны фірмны коперткы і папері, ужываны на корешпонденцію організацій звязаных з конгресом, хоснують тоту сполочну про вшыткых Русинів сімболіку, яка фігурує і на святочных акціях, враховано міджінародных.

Так є, наша основна робота все ся концентровала на полю культуры, але іщі резолюція Першого світового конгресу в році 1991 рекомендовала організувати стрічі з владов каждой країны, де жыють Русины. Подобного характеру діпломатічна робота ся наконець зачала в році 2006. Од того часу председа Світового конгресу мав найменше єдну стрічу (в дакотрых припадах і веце) з діпломатічными представителями Хорватії, Чеськой републікы, Мадярціны, Польщі, Румунії, Сербії, Словакії, Україны, Ватікану, а тыж з місіов Европской унії в США. Председа конгресу ся стрітив тыж у Букурешті, Братіславі і Києві з представителями влад Румунії, Словакії і Україны. Нашыма писомныма вопросами, котры сьме адресованли владам окремых держав, ся компетентны серьёзно занимали, і дісталии сьме на них одповідь. Выслідком такой діпломатічної місії, наш конгрес в міджінародных кругах є поважованый як законный репрезентатівный орган карпатських Русинів.

ПРОБЛЕМЫ

За рокы своєї работы Світовый конгрес, як хоть-котра інша організація, стояв перед проблемами як функціоального, так структурного характеру. Координачным органом конгресу є Світова рада, котру творить 10 осіб. В згоді зо штатутом она фунгує як выконный орган з повірінём діяти в мені Світового конгресу.

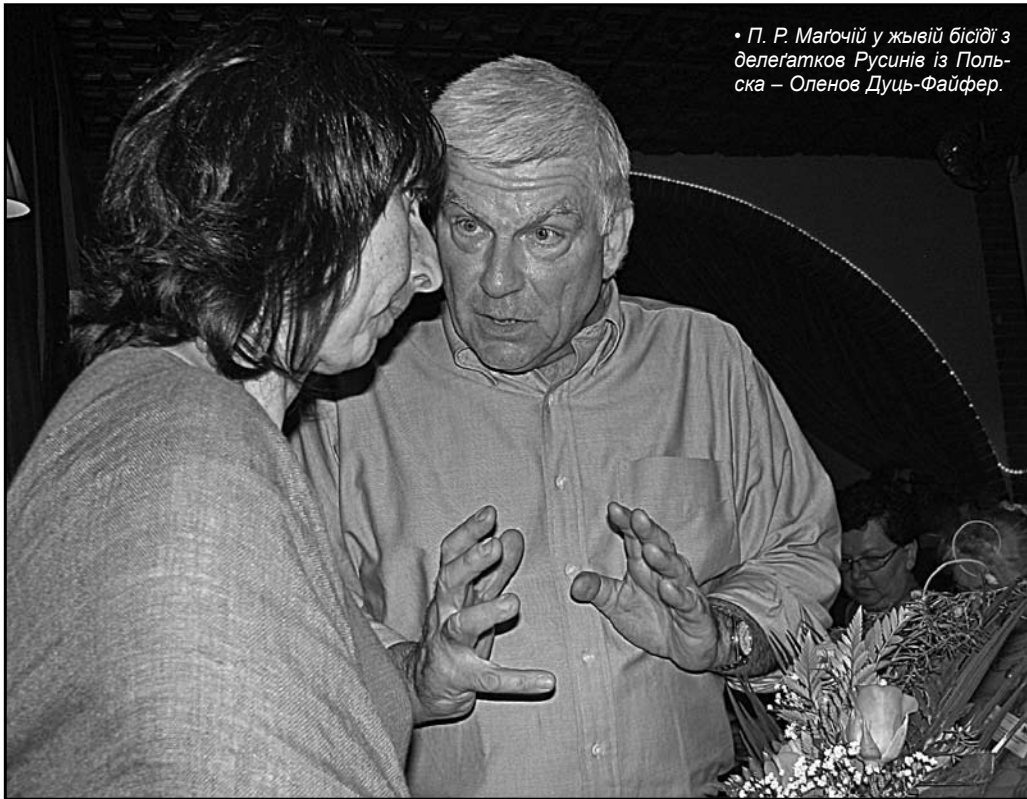
Рішіня Світовой рады ся приймають векшынов голосів. За вісемнадцять років ествованя Світовой рады были періоды, кідь ся она стрічала нерегуларно, або, хоть ся і стрітнута одбыли, цісло притомных было ледва достаточне на прията резолюції. Днесь вас можу з радостёв поінформувати, же за послідні штири рокы Світова рада ся стрічала по трираз на рік, і на кожій стрічі были вшыткы, або скоро вшыткы, ей членове. Можу додати, же Рада і Конгрес мали щастя, же мали такого выконного секретаря (без права голосу), як Александер Зозуляк, котрый організував логістично комплікованы засіданя і рихтовав резолюції з них. Хотів бы ем вірити, же в будучности Світова рада докаже найти другого Сашу Зозуляка.

Приемным є і факт, же од заложіня конгресу в р. 1991 наросло цісло русинських організацій. Спершу сьме мали по єдній організації в кожій країні, де жыють Русины; тепер у векшыні держав є по дакілько організацій. Самособов, дакотры з них мож охарактеризувати лем як *напірёвы* організації, але много інших дость активно фунгує. На днешній день є не менше як 44 офіціално зареєстрованых організацій, які суть формално звязаны зо Світовым конгресом Русинів.

Беспорным є факт, же у векшыні країн єдна організація не може законно претендувати на привілеگیю быти єдиним репрезентантом вшыткых Русинів даной державы. Не може тыж конкретна організація чекати, же она єдина буде навікы репрезентувати дану країну в Світовім конгресі. Стоячі перед фактом ествованя многих організацій, котры представляють розлічны інтересы карпатських Русинів, Світовый конгрес поступно одступив од прінціпу єдної організації як репрезентанта єдної державы, і замінив го практиков

• Председа СРР, П. Р. Магочій у розговорі зо своїма довгорічными колеґами в тім выконнім органі Світового конгресу Русинів: (зліва) Дюром Папугом (тогда підпредседом, тепер председом СРР) і Андрієм Копчом (членом СРР).

• П. Р. Магочій у живій бісіді з делегатков Русинів із Польска – Оленов Дуць-Файфер.

ти Світовий конгрес на політичну путь. Дякуючі твердій позиції тогдышнього председа конгресу Василя Турка, тоты пробы ся скінчили без успіху. Не так давно – в децембрі р. 2007 нашы братя з України зачали высловлєвати незгоду з неполітичнов, подля їх погляду, орьентаціов Конгресу. З ініціативы свого председа, священника Димитрія Сидора, Сойм підкарпатьскых Русинів ся припоїв ку Народній раді Русинів (на ей челі стоїть доктор Євген Жупан) і створили новий Европський конгрес підкарпатьскых Русинів. Быв заснований в році 2008 із шпеціалным політичным цілём – добити ся автономії Закарпатя в рамках України, пізніше тоты пожадавкы были росшырены на сувереніту, а недавно уж была декларована пожадка незалежности Підкарпатьской Руси.

асоціацій організацій як репрезентантів даной країны. Наслідком того могла vznikнути ситуація, кідь конкретна організація – в дакотрых припадах і тотя, котра стояла при заснованю конгресу в р. 1991 – была замінена асоціаціов. Тото ся стало на офіціалній або неофіціалній основі в Мадярщині, Северній Америці (США і Канада), Польщі, Словакії і на Україні. Тото ся може стати і в Хорватії, Чеській републіці, Румунії, Сербії, кідь ситуація в тых країнах буде выжадовати таку зміну.

На засіданю Світового конгресу в Празі в році 2001 ем дав пропозицію на заложія Світового форуму русиньской молодежи, котрый бы зъєдіняв карпаторусиньску молодеж до 30 років. Тотя пропозиція набыла реалны контуры в році 2003, коли такий форум vznikнув. В році 2007 форум ся став легітимным членом Світової рады з правом голосу. Од самого зачатку ся чекало, же молодежний форум буде діяти незалежно од Світового конгресу. І хоць ся обидва органы стрічають в тот істый час і на тім істім місцю кажды два рокры, думам, же і надале бы сьме ся мали дотримовати принципю штруктурной незалежности.

В дакількох припадах в минулых вісімнадцятых роках сьме реєстровали дакілько проб змінити характер работы нашого конгресу. Думам на желаня дакотрых елементів у Світовім конгресі перетворити го на чисто політичну організацію, а то на таку, котра бы концентровала цілу свою позорность на проблемы статусу Русинів на Україні. Уж в половині 90-тых років ХХ. ст. делегация з України (на челі з професором Іваном Туряницём) за підпоры делегачії з Мадярщины (ей председом був тогды Габріел Гаттінгер) намагала ся скрути-

Особы на Україні, котры од року 1991 ся лем тым інтересують, же формулюють політичны прокламації і мотивують ся притім двоякым пересвідчінём, же: 1. Підкарпатьска Русь (в адміністративных границях сучасной Закарпатьской области України) є єдинов материньсков землєв карпатьскых Русинів; 2. Досягнутя автономії і державности мусить быти першорядов задачов, а лем потім можуть ся силы концентровати на культурну і освітну роботу, зосереджену на выхованя народно свідомого і общественно активного русиньского насеління. Я бы хотів высловити свій погляд максімально ясно. Світовий конгрес не має права диктовати Русинам той ці іншой країны, што мають робити, а што нїт. Але решпектуючі принципы нашого штатуту о сполоченьско-культурній орьентації Світового конгресу, мы мусиме реаговати на розлічны активіты, в тім змыслі і на політичны, котры можуть мати дештруктивний вплив на карпаторусиньський рух в цілім.

В декларації, котра была прията у фебруарі р. 2008, Світова рада ясно выловила свою незгоду з екстремістичнов позиціов, котру декларовав ей член за Україну, Сойм підкарпатьскых Русинів. К тому бы ем хотів додати: По перше, Підкарпатьска Русь не є єдинов материньсков землєв карпатьскых Русинів. Нашов історічнов отцєвщінов є Русь Карпатьска, а Підкарпатьска Русь – то лем ей часть. Як історічно, так і в днешнім часі, найменше два теріторіалны компоненты Карпатьской Руси – праяшівска область і лемківска область грають важну роль в захованю і популарізації ідеї карпатьскых Русинів як окремого народа. По друге,

мусить естувати велике число людей, котры мають ясну представу о карпаторусинській ідентичности і охоту робити, докінця і жертвувати ся за свій народ перед тым, як хоць-якы серьезны політичны ашпірації можуть быти досягнуты. Генералы без армады не можуть выграти нияку битку. Інакшыма словами, выголошїня сувереніты, выданя легітимацій громадян (обчанів) Підкарпатьской Руси, установлїня міністрів до неествуючих урядів, скликованя конгресів, пышно означеных як „міджінародны“ і росшырєваня пригласок через інтернет ани кус не змінить статус карпаськых Русинів на Україні, а кідь змінить, то лем в негатівнім змыслі.

Чом характерізую таку „політичну“ тактику в негатівнім змыслі? Бесспорно, політична автономія была в минулости цілём карпаськых Русинів, зачінаючі іщі роком 1848, то значіть, перед веце як сто пятьдесят роками. Лемже мы мусиме памятати, же конкретны формы русиньской автономії были досягнуты лем за підпоры влады, котра в данім часі справовала дану територію, ці то была габсбургська Австрія в р. 1849, або Угорьска република кінцём рока 1918, або рещтруктурована помюхеньска Чехословакія в р. 1938. Але кідь держава, яка справовала Підкарпатьску Русь, негатівно ся ставляла к ідеї автономії, – як то было з Угорьским кралєвством по р. 1868, Польщов по першій світовій войні, Советьским союзом в роках 1944 – 1945, Українов по р. 1991, – вшыткы намаганя добити ся будь-якой самосправы Русинів, были одсуджены на неуспіх.

Наперек тому, од зачатку 90-тых років ХХ. ст. русиньскы політичны активісты на Підкарпатьській Руси ставляли ся – даколи отворено, даколи скрыто – як опозиція к Україні, маючі надій, же скорше або пізніше ся тота держава роспаде. Недавно ся прихыленці сувереніты Підкарпатя обернули на традичного неприятеля України – на Росію, абы ся стала гарантом незалежности Підкарпатьской Руси і вирішила такзваний „русиньський вопрос“ на міджінародній арені. Ці можете собі представити Русинів Словакії, котры бы на зачатку 90-тых років ХХ. ст. вызывали Мадярщину, абы ся поставила на їх обрану, або Руснаків в Хорватії, котры бы глядали захрану перед властнов державов у Сербії? Така путь веде ку катастрофі. У припадї русиньского руху на Закарпатю, активіты, котры ся зачали в децембрї р. 2007, выкликали охолоджїня односин міджі русиньским рухом і централнов владов України а тыж містнов владов Закарпатьской области. Тоты активіты тыж одбили особы із здоровым розумом, котры суть міджі Русинами і усвідомлюють сі, же активіты Сойму підкарпаськых Русинів, Народной рады Русинів і організації, котру ведно сформовали – Европского конгресу підкарпаськых Русинів – не принесуть ниякого хосна ани ім особно, ани русиньскому руху в шыршім контексті.

Наш погляд є такый, же до децембра 2007 русиньський рух характерізував значный поступ як повноцінний яв на Україні. Як приклады того поступу на самый перед

треба увести сіть русиньскоязычных клас – векшына з них діє при державных школах і їх учітелі роблять в державній школьській сітемі. Другым выразным успіхом є основаня тыжденного телевізного высыланя на Закарпатю, котре высылать свої програмы по русиньскы і в русиньскім дусі. Найглавнішым успіхом є приятя рішїня Закарпатьсков областнов радов в марцу 2007, же Русины на території Закарпатьской области суть окремов народностєв.

Маєме достаток причін думати собі, же рішїня областной рады было пририхтоване і одобрено наперед у Києві. А нашто є то потрібне Києву? Думаєме, же то є выслідок діпломатічної работы (і з боку Світового конгресу), наслідком якої заграничны влады зачали тискати на Україну, жебы рішала „русиньський вопрос“;

• Поетка-Лемкыня – Олена ДУЦЬ-ФАЙФЕР ся стала тогорічнов лавреатков Премії Александра Духновіча за русиньску літературу, котру уділює Карпаторусиньський научный центр у США і фінанцує Штефан Чєпа з Канады. Премію ей передав президент того центра, П. Р. Магочій а на сцені ей погратуловав тогдышній підпредседа СРР, Д. Папура.

другыма словами, жадали од України, жебы змінила свою позицію к ідеї ествованя карпаськых Русинів як окремой народности, бо якраз ей позиція є в роспорі з позиціов сусідніх держав, в котрых жыють Русины. Хто холем кус знає політичны реалії на Україні, тот не похыбує, же скоро єдноголосне голосованя посланців областной рады за узнаня Русинів бы ся не зреалізовало без схвалїня „згоры“. Рішїня Закарпатьской областной рады з марца 2007, бесспорно, є великим успіхом русиньского руху і реалізаціов того, што хотїв досягнути Світовый конгрес од року 1991. Хотіли бы сьме вірити, же політичны жадости Сойму і Народной рады, котры зачали од децембра 2007, не зроблять непоправны шкоды карпаторусиньским ділам на Україні.

ЗАДАЧІ ДО БУДУЧНОСТІ

Самособов, наш Конгрес може фунговати лем як позорователь, а не як участник активіт, котры ся зачали на Україні, або в будь-котрій другій державі, де жыють Русины. Мы маме інакшу роботу і в тых інтенціях на завершіня свого выступу бы ем хотів дати дакілько рад і пропозиції новій Світової раді і ей председови, котры будуть зволены у неділю.

Хотів бы ем повторити то, што ем повів у своїм выступі на 8. конгресі у Криниць (2005): Нашов колектівнов пріорітов має быти наступне списованя людей, наплановане на рік 2011. Чісло Русинів, Лемків і Руснаків ся мусить збівшыти у вшыткых країнах, главно на Україні, Польщі і в Румунії, де сучасна офіціална штатістика не одбивать реалный став жителів карпаторусиньского походжіня. Без огляду на неедноразовы вызвы выпрацовати стратегію реалізації к списованю людей, лем єдна організація зареаговала, а то Русиньска оброда зо Словакії. Вшыткы мусиме быти вдячны тій організації за добрі розроблений стратегічний план, што може послужыти як приклад і про другы країны.

Хотів бы-м, жебы бівша часть діскусій на 10. конгресі – як на пленарных засіданях, так і в секціях, была зосереджена на наступне списованя людей. Тыж ся барз надіям, же Світовий форум русиньской молодежи возьме активну участь в агітаційній кампані при списованю людей, і докінця тоту кампань може споїти з агітаціов за основаня русиньских школ. Інакшыма словами, молоды люде можуть ходити по русиньских містах і селах, клєпкаючи на двері і роздаваючі літературу, котра буде мотивовати жителів записати себе Русинами, а тыж росшырєвати думку створіня русиньской класы, або і школы, у своїм селі ці місті. Молодежны організації з каждой державы, заступлены у форумі, мали бы ся перебігати міджі собов, котра країна досягне пропорціално найбівше підвышіня чісла Русинів при списованю жительствова в р. 2011.

Спомянув ем школы в контексті будучого списованя, бо школство тыж є про нас важным проблемом. Наприклад, є то великий парадокс, же в державі з набівшым офіціалным чіслом особ, котры задекларовали ся Русинами (як подля народности, так подля материньского языка) – в Словакії – є пропорціално найменше чісло русиньских клас. А докінця і чісло уж ествуючіх ся за послідні роки знижыло!

Вопрос списованя людей на Україні є іщі бівшым проблемом. Ту мусить Світова рада зробити велику кампань, жадаючи од міджінародных організацій притомность на Закарпатю позорователів почас списованя на Україні. Уж ем написав проект писма односно того вопросу, який був схвалений на засіданю Світової рады у фебруарі 2009. Нажаль, тота ініціатива не была розвинута дале нашим членом, відповідным за контакты з міджінароднымя інштитуціями.

Подля мене, і дипломатічна робота Світового конгресу

на міджінародній уровни мусить продовжовати. Наприклад, коли ся засіданя Світової рады одбивать в тій або другій країні, мусять быти зорганізованы стрічі з владными чиновниками той державы і зо заграничнымя представителями в ей главнім місті. Окрем Европской унії, Світова рада бы могла утримовати контакты тыж з владов Росії. Треба то робити з ясным цілєм, жебы вшыткы державы на світі собі усвідомили, же будучность Русинів і їх материньской землі залежить од їх позиції к демократічным цінностям европской цивілізації. Бівшу часть своєї історії карпатыськы Русины были звязаны зо Западом і они ся мусять і дале орьєнтовати на Краків, Братіславу, Будапешт, Відень, но в першім ряді, самообов, на Брусел, а не на авторітативны ці напіваторітативны режімы на Выході. В тых інтенціях Світовий конгрес Русинів мусить продовжовати підпоровати Україну в інтеграції до Европской унії і наслідного членства в Европській унії. Робити то треба з цілєм, абы нашы сестры і братя на Підкарпатыській Руси не были одорваны од других карпатыськых Русинів, але жебы чули – як то все было – свою природну принадлежность к европській цивілізації.

Моя послідня думка о будучіх дипломатічных задачах, котры стоять перед Світовов радов, односить ся ку Грекокатолицькій церькви, а главно ей выразных тенденцій к народностній асіміляції, яка має форму словакізації на території Пряшівской епархії і українізації на території Мукачовской епархії. Як председа Світової рады Русинів ем ся стрітив з єпископами тых епархій і наслідком тых стріч ем пересвідченый, же реалне вирішіня того проблему може быти досягнуте лем на уровни Ватікану. З той причіны рекомєндую, жебы Світова рада і ей будучій председа ся стрітив з папським нунціом в каждой країні, де жыють Русины. Діпломатічна робота такой сорты собі, самособов, выжадує тісну сполупрацу з нашыма властными русиньскыма грекокатолицькыма священниками, абы сьме были інформованы, які проблемы суть в каждой з країн і котры з них треба пріорітно акцентовати при стрічах з представителями Ватікану.

ВИСНОВОК

Наостаток бы ем хотів подяковати вшыткым моім колегам в теперішній Світової раді, ей многорічному выконному секретарєви Александрови Зозулякови, і вшыткым моім передходцям, почінаючи од першого конгресу в р. 1991. Наша довга путь, подля мене, была продуктівна, главно за послідні штири роки, хоць і вам не все легко было мати до діла зо мнов. Може бы ем ся мав оправдати за то, але професоры і священници не все звыкнути быти найліпшыма лідрами сполоченьскых рухів, главно кідь дозволять, жебы были втягнуты до політики.

Жычу Світовому конгресу і Світовому форуму русиньской молодежи успішно продовжовати в роботі, яку старша генерація зачала перед скоро двадцятьма роками.

■

Наталія ГНАТКО, Вуковар, ведуча делегації Русинів Хорватії на 10. СКР, виконний секретарь Дружства „Руснак“, членка СРР

Праве млади наша моц у далшей роботі

Почитовани члени Шветовой ради, почитовани делегати и госци!

Чесц ми спред Дружтва «Руснак», Дружтва Руснацох у Републики Горватскей поздравиц шицких присутних на ювильарним 10. Шветовим конгресу Руснацох/Русинох/Лемкох у Руским Керестуре. Тогорочни ювильарни 10. Шветови конгрес по перши раз ше отримує у двоох местох, але и у двоох державах, та Вас з тей нагоди поздравям и спред Дружтва «Руснак» як організатора конгресного дня Руснацох/Русинох/Лемкох у Петровцох и окреме сом горда прето.

Дружтво «Руснак» основане 2003. року зоз шедзиском у Петровцох, а за урядового члена ШКР прияте є 2005. року на 8. ШКР у Криніци (Польска). Уж 2003. року у його рамкох формовани **Актив учительох руского языка и култури**, а 2006. **Форум младежи**. З рока на рок, вше активнейша робота подростку и младих, котри робя у трох секційох: тамбуровой, подобовой и етнологийней. Нешка Дружтво чишли коло 80 членох зоз рижних местох Републики Горватскей.

У периодзе од 2007. по 2009. рок, з його роботи видвоєм:

а) Участвованє членох Актива учительох руского языка на 3. Медзинародним конгресу русинского языка у Кракове;

б) Прекладанє кніжки др Павла Роберта Магочия «Народ нїодкадзи» на горватски язык, чия презентация будзе на конгресним дню у Петровцох. Так жителе Горватскей годни вецей дознац о нашей исторії;

в) Означованє пятей рочніци иснованя Дружтва «Руснак»;

г) Учасц поетох зоз Горватскей у drugiej шветовой Атології русинскей поезії «Русински ренесанс», авторки Мгр. Марианни Лявинец котру видала Русинска меншинска самоуправа за город Будапешт;

г) Організованє крачунскей програми «Циха ноц, свята ноц» у Петровцох, на котрей була представена шветова антологія «Русински ренесанс»;

д) Видаванє двоох числох нашего глашніка «Руснаково класки», медзи котрима и 10. ювильарне;

е) Видаванє збирки поезії Томислава Мишира «Красни часи», котра источашне и перша кніжка котру видало наше Дружтво;

є) Присутносц наших членох на шицких схадзкох Шветовой Ради Русинох, Интеррегіоналней ради русинского языка и Шветового форуму русинскей младежи;

ж) Як найвекши успех у роботі Дружтва «Руснак» то організація конгресного дня 10. Шветового конгресу Руснацох/Русинох/Лемкох у Петровцох.

Пририхтованє конгресного дня дало позитивни одгук на роботу нашего дружтва. Окрем «Руснака» як главногo організатора, соорганізатор ОШ Антуна Бауера Вуковар, Подручна школа Петровци, дзе ше и отримує настава пестованя руского языка и култури од 1. по 8. класу. Сотрудніцтво зоз школу нам на першим месце и присутне є од самого початку. Рука финансійней потримовки достата од **Вуковарско-сримскей жупанії** и жупана **Божи Галича** як главногo покровителя конгресного дня, потим од **Совиту за национални меншини РГ, општинох Богдановци и Стари Янковци, Соборского заступніка Назифа Мемедия, представніка рускей националней меншини городу Загребу Ириная Мудрого, та Министерства науки, образования и спорта** як и **Министерства култури**. Тота потримовка барз значна за Дружтво «Руснак», бо медзи спомнутима и тоти котри ю дали по перши раз, а обецали и надалей.

Уж по други раз у нашей делегації досц млади моци, а праве вони наша моц у дальшей роботі Дружтва «Руснак». Будзе нам мило привитац Вас шицких на конгресним дню Руснацох/Русинох/Лемкох у Петровцох. ■

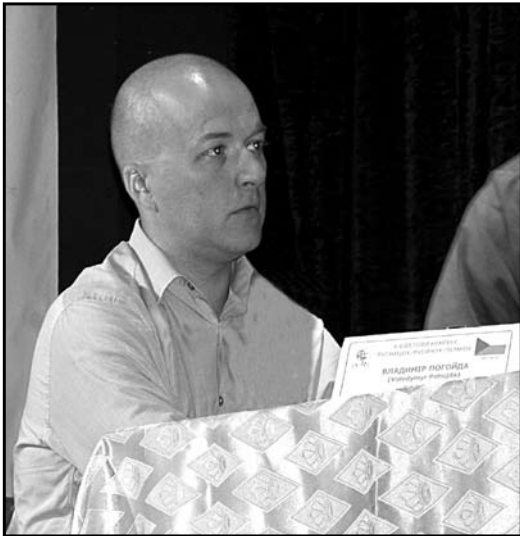
• **Наталія ГНАТКО** – ведуча делегації Русинів Хорватії і виконний секретарь Дружства „Руснак“.

• Членів СРР і визначных гостів 10. конгресового засіданя у Петровцях прияв у засіданні Вуковарско-сримской жупы з повірїня жупана ведучій одбору школства, културы і шпорту, Грго КРАЇНА (справа).

Володимир ПОГОЙДА, ведучий делегації Русинів Чехії на 10. СКР, голова Клубу Русинів і приятелів Підкарпатської Руси

У нас діють дві русиньскы організації

• Володимир ПОГОЙДА – ведучий делегації Русинів Чехії і голова Клубу Русинів і приятелів Підкарпатської Руси.

Честованы делегаты і гости конгресу, честована Світова рада, найперше бы ем хотів подяковати організаторам із Руського Керестура і Петровців, же нас так файно приймають. Говорю то нелем за себе, але і за нашы дві русиньскы організації, котры ту заступаю. Іде о **Общество приятелів Підкарпатської Руси**, котре было заложене уж дав-

ніше. Основныма членами той організації суть люде, котры ся народили на Підкарпатській Руси або там робили. Они уж давно але жыють у Чехії і їх головны інтересы суть: зыйти ся, заспоминати на молодость і заспівати русиньскы співанкы. Але паралельно з тым у Чехії ся збішує число тых Русинів, котры ту приходять в сучасности і не суть реєстрованы в споминанім обществі, і мають мало іншакы проблемы й інтересы. Про тых людеј рішыли сьме заложыти другу організацію, яка ся зве **Клуб Русинів і приятелів Підкарпатської Руси**. То цалком нова організація і я дуже вдячний, же сьте нам проявили довіру і вірю, же з того про Русинів буде хосен.

А теперь хоче ся вам повісти дашто веце о обидвох наших організаціях.

В недавнім періоді **Общество приятелів Підкарпатської Руси** (ОППР) проходило часом векшых роспорів, як по іншы roky. Можно, же мгогых із нас, а часточно і організацію саму, постигла „унава матеріалу“, тадь общество фунгує скоро двадцять років і дакотры области ей діятельства до певной міры ся вычерпали, а треба глядати новы пути реалізації. Выгродили ся тыж дакотры програмовы незгоды у выконнім выборі, котры паралізували ёго роботу.

Але і так в посліднім періоді общество zorganizовало пару вартостных культурно-сполоченьскых акцій. Ту треба спомянути фотографічну выставку **Країна до красы одіта**, на котрій ся презентували Дана Кіндрова, Рудолф Штурса, Їржі Гавел і іншы. Зреалізована была і бісіда, на котрій выступив фольклорный колектів **Шарванці**, який презентовав ся із русиньскыма і іншыма „выходнярьскыма“ співанкыма. В рамках той акції была тыж представлена нова публікація о Алексови Бокшаєви. Далша бісіда была

за участи Яна Романа, котрый росповідав о своїх пригодах у комуністичнім криміналі і главно о своїм одношіню к Підкарпатській Руси, одкы походить. Гостями той бісіды были тыж Петр Штепанек і Алеш Кучера – автор і видаватель образовой публікації **Підкарпатська Русь в роках 1919 – 1939**. Говорили о зроді книги і о своїх активітах на Підкарпатській Руси. На тій бісіді презентовав свої красны фотографії з путованя по Підкарпатю голова індржіхоградецькой філіалкы ОППР Їржі Ветішка. Была выдана уж спомянута піублікація Томаша Пілата – **Алекса Бокшай, джентылмен травників і школьскых клас** і готує ся на выдання фотографічна публікація Рудолфа Штурсы. Вышли тыж далшы числа часопису **Підкарпатська Русь**, де было опублікованых ряд цінных і интересных статей.

Факты о акціях але не хотять, а ани не можуты закрыти, же выконный выбор почас цілого волебного періоду боєвав із незгодами в поглядах, главно на програм організації, т. є. заміряня діятельства ОППР: на то, ці ся мать занимати главно історіов із акцентом на заслугы Чехословакії, як і самотных Чехів і Мораванів у розвою Підкарпатської Руси, або ся ёго діятельство мать веце заміряти на актуалны, сучасны вопросы. А тыж – а то главно – ці мож поважовати Общество приятелів Підкарпатської Руси **тыж** за організацію русиньской народностной меншыны, бо як такую ей дотеперь приймають і штатны органы. Як знаєте, тот роспор тырвать уж пару років, хоць першых дванадцять або чотырнадцять років екзістенції того общества ся двояке обсягове заміряня добре вошло під сполочну стріху. Лем у послідніх роках роспоры ся выострили, што вело к заложіню **Клубу Русинів і приятелів Підкарпатської Руси**, з тым, же обидві організації бы мали сполупрацювати, причім членство в єдній не сперать членству в другій організації. Нова організація ся не снажыть о ліквідацію старого ОППР, і кідь ся сітуація выострила. Она vznikла як база главно про Русинів, але не заперать двері ани перед сімпатізантима Русинів із Підкарпатя, котры не суть русиньской народности, зато і не была пріята пропонована назва **Клуб Русинів**, але **Клуб Русинів і приятелів Підкарпатської Руси**. Хотіли бы сьме, жебы в тій новій організації находили свою місце люде, котры суть охотны про Русинів Чехії дашто зробити, але потребує то істу платформу. Декларуєме одкрыто свою охоту сполупрацювати з ОППР і іншыма культурно-народностныма організаціями на території ЧР і в навколишніх країнах на проектах, котры бы были про Русинів хосенны. Не хочеме, жебы vznik новий організації був приниманий як снажіня дашто розбити, але наopak – як снажіня вытворити місце про тых, котры з даякых причін не можуть або не хочуть быти членами попередней організації.

Віриме, же найдеме підпору у членів Світової рады Русинів і же наше будуче діятельство буде на хосен Русинів. ■

Маріанна ЛЯВИНЕЦЬ, ведуча делегації Русинів Мадярщини на 10. СКР, членка СРР

За минувши два роки сталися знаменательні події

Честовані делегати и гості X Світового Конгреса Русинув!

Сердечно вітаю Вас от имени Русинув Мадярщини! Нас переповняє великов радостьов то, ош проведеням конгреса кажды два роки Русины заявили про себе світови: Мы были, есьме и будеме! Каждый раз при наших стрічах усе можемо уповісти еден другому штось нового, чуемєся за сисі дні як една велика родина.

Хочу уповісти, ош за минувши два роки бізувно у каждуй русиньскуй общині сталися знаменательні події, про котры мы из вами бесідуєме теперь. Так оно є и у русиньскуй общині Мадярщини. Вы знаєте, ош у Мадярщині, а кромі неї лем у Сербії, є органи самоуправліня. Мадярщина є тов державов, котра уділяє велике вниманя національным и етнічним меншинам, котрых у Мадярщині 13. И Русины суть у тому числі. Сесе має велике значіння діла розвитку культури, сохранения традицій и укріпління идентитета. У Мадярщині у результаті выборов 2006 рока організовалося 51 самоуправліня, є Вседержавне РМС, Столичне РМС, районны и регіональны РМС. ВРМС робить уже третій цикл. Його робота была направлена на выповніня наших головных задач: організації институцій – Бібліотеки и Выставочного зала, проведеню Національного Сята Русинув Мадярщини, систематичне видавательство новинки „Русинський Світ”, подпорования выдань районных и регіональных самоуправлінь и цивільных організації (книжок, музыкальных и художественных альбомув). Самоуправліня и цивільні організації подпоровали выданя „Великомученик Теодор Ромжа”, „Русинський альманах”, „Корифей Подкарпатського Малярства”, „Исторія тысячолітнього житя русинув из мадярами” и др.

Великим успіхом работы ВРМС є організації и реалізації межинародных творческих пленерув, котры уже 3-ій раз одбылися у майфайных містах Мадярщини. Роботы художников дополняють колекцію картин Выставочного зала. У 2008 році на пленері

были майстры пензля из Подкарпатья, Сербии, Словакии.

Треба оцінити роботу наших цивільных організації: Общества Интелігенції им. А. Годинки, Общес-

• Маріанна ЛЯВИНЕЦЬ – ведуча делегації Русинів Мадярщини на 10. засіданю Світового конгресу Русинів.

тва Русиньскуй Культуры, Общества За Культуру Карпатського Регіона, котры согласовано проводят конференції, літературно-музыкальны вечоры, выставкы. ВРМС робить доведна из СРМС, котре зачало свою роботу у новому составі. У 2008 році був організований Культурный Центр Документації и Информации, при котрому сформована робоча група, котра зачала заниматься кодификаційов русиньского языка. Руководить группов профессор Михаил Карпаль. Вопрос кодификації русиньского языка у Мадярщині є главным насущным вопросом діла Русинув Мадярщини и, так як я думаву, Подкарпатья. Сесе дуже велика робота, она запланована на дакулько рокув.

СРМС выдає свою новинку „Русинський Вістник”, котра освіщає роботу столичных самоуправлінь. Є участником и організатором конференцій, літературно-музыкальных вечорув, выставок. Як и ВРМС, занимаются

выдавательськов работов. Выдало книгу: „Чинадіївська хроніка”, подпоровало выданя „Антології русиньскуй поезії II половкы XX сторочя” и другі. Еднов из важных цілей работы наших самоуправлінь є роздобыти якнайбульше число Русинув діла совмістної діяльності. Сього мы достигаєме, роблячи важнійші акції доведна. Из каждым роком на них приходиться усе булша маса народа. У септембрі 2008 рока на Сяті малої Богородиці было булше 300 чоловік, на сятковані Національного Сята Русинув у Ваці – булше 400. Дуже велике значіння русиньска община дає сохраніню и укріпліню греко-католическуй віры. На нашу велику радуть нововысечений греко-католическый епископ Фюлеп Кочиш целєбує Божественну Літургію на сятах по церковнословянськы. Уже у дакотрых церквах хор співає части Літургії по церковнословянськы, наприклад, у греко-католическых церквах Мішколца, Ваца, не говорячи про ставший извістным прекрасный візантійський мужський хор им. Св. Ефрема.

Можу уповісти ищи про едно радостне подія: збудєся жаданя Русинув – у Маріяповчи буде побудована деревляна греко-католическа церков. Сесе буде ищи едным містом паломничества греко-католикув у славному Маріяповчи. Задумали сьме покласти там же на територіі, выділенуй Гайдудорожськым епископатом парк и стіну памятинашым мученикам-сященикам, котры были переслідованы за свою віру и погыбли в ГУЛАГу. Думаєме, ош из Божов помочов сися идея зреалізуєся.

Нашов великов проблемов є школованя. Сесе дуже тяжка задача з многых причин, про котры я теперь не буду говорити, и нам дуже много треба изробити діла його системної організації. Школа як така, робить лем у Комловщі и, частично, у Мучоні, де діти учаться рудному языку. У Будапешті є друга форма работы из дітьми – дітський клуб „Русинята”, де діти познавуть традиції, обычаї, займавуться ручнов работов, учаться співанкы, декламо-

вати стихы, плануємо створити танцевальний колектив. Русинська община Мадярщини має передачу по ТВ и Радіо на русинському языку.

Мы рахуємо, ош наша работа по возрождіню русинства буде успішноу лем тогда, кидь мы будеме поддержовати еден другого, интересоватися ділами Русинув у різних державах, держати связь межи собов. Сесе, мож уповісти, є межи Русинами Мадярщини и Подкарпатя, Сербіи, Словакіи. Мусиме знати еден про другого, поддержовати еден другого, перенимати штось добре. Мушу уповісти и про вто, ош не достали Русины Подкарпатя ищи признаня своей національности. Мы знаеме, ош там сталися різны політичны события, котры не были хосенными діла досягнута главной ціли – признаня національности Русин. Мушу константовати, ош мало у сьому помогла Світова Рада Русинув. Думау, ош мы мусіли прийти там,

розобратися на місті, што там стаеся, прояснити ситуацію, може и не сталося бы того, што є теперь на днишний день.

Ищи єдно предложєня хочу изробити. Майже у каждой державі визначувуть Сято Русинув. Мы предложили бы, діла булшого зближеня, проводити межинародне Національне Сято Русинув, предположително на Подкарпатю, у Мукачові, де бы могли прийти Русины из многих держав, обы сим утвердити ся там, де нас не признавуть.

20 марта у Будапешті была межинародна конференція на тему „Опыт и проблемы національного самоопреділення Русинув”. Организаторами конференції были Русинское Землячество „Карпатская Русь” (Москва), Институт Стран СНГ (Москва), ВРМС и СРМС (Будапешт). У конференції приняли участь делегаты из 6 держав.

Участники конференції приня-

ли рішеня обернутися ид Парламенту України, обы вун на рівні закона утвердив у Европі меншинову політику у отношеню Русинув, согласно из межинародным стандартом из таков резолюціов:

1. Признати Русинув, вадь як корінну, вадь як національну меншину.
2. Включити Русинув у перелік національностей.

3. Додержати „Европейську харту языкув національных меншин.”

4. Предоставити Русинам культурну автономію из правовыми гарантіями.

Участники конференції обернули ся ид Світовому Конгресу Русинув из просьбов признати пункты резолюції и обернутися ид Парламенту України у цілях реалізації пунктув свої резолюції, так як СКР є офіціальным органом, котрый представляє права Русинув у цілому світі.

Андрій КОПЧА, ведучій делегації Русинів Польска на 10. СКР, председа Товаришыня Лемків, член СРР

Робота наших організацій была дост богата

Шановны участники X, юбилейного Світового Конгресу Русинів (СКР) в Руском Керестурі і Петровцях, пані і панове, на вступі позволте переказати Вам поздоровіня од Русинів/Лемків жыючых в Польщі і на Україні а головні од тых Лемків, котры чуют ся лем Лемками і тепер сут думком і серцьом разом з Вами.

За минулы два roky, межде СКР в Мараморош-Сігеті а теперішнім в Руском Керестурі, Лемкы/Русины жыючі в Польщі підтримували свою народніст і окреміст в міру своїх можливости. Не было то легке заданя, бо цілый час треба памятати в яких обставинах жыют Лемкы в Польщі. В тых місяцях минят 62 річниця примусового переселіня Лемків/Русинів з Карпат на західны землі Польщы в рамках операції «Вісла». Тягнучі ся през понад 60 років процес нашой асиміляції поглюбят ся, хоч ріжны лемківскы організації, котрых представники приіхали на X СКР до Руского Керестура і Петровців, роблят вышытко што можут, жебы го затримати або хоц сповільнити. Тыма організаціями сут: **Товаришыня Лемків, Товаришыня «Руска Бурса» в Горлицях, Ансамбль Письні і Танця «Кычєра» в Лігниці, Музей Лемківской Культуры в Зиндранові, Товаришыня Любителів Лемківской Культуры в Лугах і Молодіжна Організація «Чуга» в Горлицях.**

Діяльність каждой з тых організацій має ріжний характер і засяг. **Товаришыня Лемків** є організаціом загальнодержавном а в тім році святкує 20 років діяльности. Є то перша русинська організація в Европі, котра свою діяльність зачала іщи перед політичними змінами в 1989 р. За минулы два roky Товаришыня Лемків реалізувало свої статутуви заданя

головні на культурным і видавничым поли. В роках 2007 - 2008 зорганізувало «Лемківскы Ватры на Чужыні» в Михалові а 2008 р. «V Мединародне Бенале Лемківской/Русинской Культуры» в Крениці. Крім того провело дві «Лемківскы Творчы Осени» в Горлицях, Гладышові і Крениці. Кружок Товаришыня Лемків в Гожові Велькопольским притотовил «Стрічі з Лемківском Культуром» а кружок в Лісцу «Хвилі з Лемківском Культуром». Активну історично-освітову діяльність веде кружок в Лігниці, а кружок в Пшемкові опыкує ся ансамблем Письні і Танця «Ластівочка», котрый в 2008 р. по першый раз выступил поза Польщом – на фольклорным фестивалі в Румунії. Як іде о видавничу діяльність то Товаришыня як што-рока выдавало двомісячник «Бєсіда» і «Лемківскій Річник». Тот остальний в 2007 р. посвячений был 60-тій річниці Операції «Вісла» а в 2008 р. 90-тій річниці проклямуваня в Фльоринці Руской Народной Републики Лемків. З той нагоды 5 децембра 2008 року Товаришыня Лемків плянувало повісити памятну таблицю на місцевій клєбанії, котра в там-тим часі належала місцевій грекокатолицкій церкви а тепер приналежыт римокатолицкому костелу. На жаль, як было до предвиджыня, костельны власти тарнівской епархії, до котрой тепер приналежыт село Фльоринка, не выразили, хоц не впрост, згоды на ей повішыня. Треба мати надію, же поведе то ся в сотну річницю покликаня Руской Народной Републики Лемків. Зас 90-ту річницю проклямуваня Руской Народной Републики Товаришыня Лемків упамятнило популярнонаучном конференціом в Лігниці. В половині 2009 рока вкаже ся «Лемківскій Річник» на 2009 рік, посвячений 20-тій

річниці покликаня Стоваришыня Лемків і 20-тій річниці першої премєры Театру Стоваришыня Лемків «Одтяти коріня». Зас на осінь плянуєме выдати збірник поезиі Богдана Ігора Антонича з нагоды 100-ной річниці його народжыня.

Стоваришыня Лемків веде тіж свою бібліотеку і од понад 2 років має свою інтернетову сторону, котру в минулім році навщивило бл. 50 тисячы люди. Адрес стороны: www.stowarzyszenielemkow.pl.

Стоваришыня «Руска Бурса» в Ґорлицях в 2008 р. святакувало 100-ну річницю основаня бурсы для русиньской молодежи в Ґорлицях. То символ русиньского шкільництва в Польщі. З той нагоды зорганізували сме імпрезы, котры мали увеличыти тоту подію:

- перепроваджено ювілейны доповіді присвячены історії і культурі Лемків,

- презентувано документалны фільми,

- выдано алманах : «Руска Бурса – 100 років»,

- опублікувано альбум : «По обох странах думкы» Олены Дуць – Файфер,

- в спілпраці з Воеводском Бібліотеком в Кракові выдано три номеры альманаху «Річник Руской Бурсы» за рокы 2007 і 2008, в котрых публікувано доповіді і рефераты з історії, культурі і лемківского языка, як тіж документи і іншы тексты звязаны з діяльністю бурсы. «Річник Руской Бурсы» є єдиним лемківським часописом з науковим напрямом.

Стоваришыня «Руска Бурса» провадит бібліотеку. В 2009 року покликано дітинський ансамбль «Терочка». Вчыме діти граю на музичных інструментах і співу традиційной лемківской музики.

Веде тіж інтернетовый сайт www.ruskabursa.org.

Головным заданьом **Товариства на Річ Розвитку Музея Лемківской Культуры в Зиндрановій** є веджыня і підтримка того музєя, котре од понад 40 років діяє в Зиндрановій коло Кросна. Річні музєй звиджат ок. 8 тисячі люди, в тим молодіж шкільна і студенты. Є проваджена діяльніст едукаційна о культурі, історії і традиції Лемковины. В остальних роках музєй выпожычал свої експонаты до інших музєїв. М. ін. до Сандецкого Етнографічного Парку і Музея в Шреняві. Помогано тіж в формі конзультації шкільній молодежи і студентам при писаню прац матуральных, дипломовых і магістерских.

Крім музєальной діяльності Рада Музея Лемківской Культуры організує шторока свята «Од Русаль до Івана» і веде видавничу діяльніст.

В 2008 році Музєй Лемківской Культуры святакувал 40 років свойого діяня. Ювілей получено зо Святом «Од Русаль до Івана». При нагоді треба впомнути, же Музєйом од початку його діяня опікує ся родина Гочів. Його заложытельом і першым опікуном был Теодор Гоч а тепер тоты обовязкы справує його сын Богдан. Од 2008 рока Товариство і Музєй Лемківской Культуры має тіж свою інтернетову сторону <http://www.zyndranowa.org>.

Лемківський Ансамбль Піснь і Танця «Кычера» в Лігниці діяє од 1991 рока. В 2006 році святакувал 15-літя діяня. Є то найбарже знаний лемківський фольклорный ансамбль не лем в Польщі, але і на світі. Концертувал в ріжных і найвекшых державах світа, м. ін в Росії, Хінах, в Індях, Індонезії, Мексику, на Україні. Од 11 років організує Фестиваль народных і етнічных меншын «Під Кычером», головні на Ніжнім Шленску, але в 2007 р. тіж і на Лемковині, м. ін. в Крениці, Висові, Ґорлицях, Ждыні, Бортным, Тилічу і в других. В 2008 р., зо згляду на невеликы грошы, фестиваль одбыл ся лем на Шленску, але в 2009 р. зас буде тіж на Лемковині, але тіж і на Словації. Гостити го будут такы русинскы села, як Ґерляхів,

Люків, Снаків, Ґрабске, Чірч і Курів. Предвиджена є тіж научна конференция «Лемкы – остальны Могіканы Европы». Сам ансамбль рахує ок. 70 членів і крім концертной діяльності выдає тіж книжкы. «Кычера» веде тіж найвекшу «на чужыні» бібліотеку, зберат памятки лемківской культуры, документує і записує лемківскы сьпіванкы, обряды, танці і вспомніня Лемків. В 2007 р. ансамбль пририхтувал представліня п. н. «Лемківске весіля», котре потім было награне на відео в скансені лемківской культуры в Новым Санчы.

Стоваришыня Любителів Лемківской Культуры діяє од 1995 рока в Лугах коло Гожова і за минулы два роки зорганізувало ріжны акції, котры мали на цілі підтриманя лемківской культуры, як і єї розвиток. Крім зорганізуваня «Лемківских Ватр» в Лугах, выдало тіж три płyты ЦД зо сьпіванками дітячого ансамбля «Лемко Товер» – «Лемко Товер ліве» (2007), «Запах весняного вітру» (2008) і в тым самым році «Коляды». Сам ансамбль «Лемко Товер» діяє од 2004 р. і є барз знаний в лемківським середовищу.

• Андрій КОПЧА – ведучій делегації Русинів Польска і председа Стоваришыня Лемків.

Стоваришыня Лемківской Молодежы «Чуга» зорганізувало пару раз варштаты лемківского танця і раз варштаты лемківских сьпіванок для діти і молодежи. Было організатором студентских забав, де запрезентувал ся тіж кабаре «Соқыра». Постарало ся о зорганізуваня референдума в дакількох селах на Лемковині, в котрых мешканці рішали о двоязычных назвах, польско-лемківских, своїх місцевости. В 2007 р. было участником проекту «Камелеон», стрічы молодежи з народных меншын Европы, зорганізуваного през Клуб Студентскі «Помераня» (Ґданьск – півнична Польща) і YEN – Молодіж Народовых Меншын Европы.

Навчаня лемківского языка за минулы роки одбывало ся на вшыткых рівнях, од підставовой (основной), попрез гімназія і середні школы. Разом в 32 школах вчыло ся понад 300 учнів (школярів). На выжшым рівні діяє факультет на Педагогічным Університеті в Кракові – є то фільольогія російска з елементами лемківского/русиньского языка. В 2007 р. вышли з ней першы абсолюенты, котры зостали наuczителями лемківского языка в школах на Лемковині.

Підсумувуючі діяльніст лемківских/русиньских організації в Польщі мож повісти, же была она дост богата і принесла дуже успіхів як на нашы можливости, так людскы як і фінансовы, а предовшыткым організаційны. Понад 60 років Лемкы жыют в діаспорі – а то є найвекшый проблем з захованьом іх народной ідентичности. ■

Тогорічна лавреатка Премії А. Духновича – ОЛЕНА ДУЦЬ-ФАЙФЕР

Олена Дуць-Файфер, поетка-Лемкыня ся стала тогорічною лавреаткою Премії Александра Духновича за русинську літературу, котру уділює Карпаторусинський научний центр у США і фінансує Штефан Чепя з Канады. Оцініня дістала за зборник поезії „По обох странах думкы/ Po obu stronach słowa“ (Горлиці – Лігниця, 2008, 106 стор.). Поезії, котры суть писаны едновременно по лемківскы азбуков і по польскы латиников майстровскы доповнюють фотографії Кржіштофа Корнела Балавендера. Зо сполупраці поетки, фотографа і автора графічної управи Анджея Собчака вышла красна репрезентативна публікація.

Премію – бронзову скульптуру карпатського медвіда і фінанчне оцініня передав поетці 5. юна 2009 на сцені Дому культуры у Руськім Керестурі президент споминаного центра і председа Світової рады Русинів – проф. Павел Роберт Магочій, а міджі першыма гратулантантами був главный „газда“ конгресу, підпресда СРР – Дюра Папуґа. У своїм приговорі О. Дуць-Файфер підкреслила, же писаня поезії є про ню паралельным діятельством попри

роботі високошкольського учителя русинського языка і літературы. Она бісидовала о своїй поетичній творчості і про публіку задекларовала пару поезій із найновшого зборника.

Премія А. Духновича ся того року уділівала уж по дванадцятий раз а першым ей лавреат був выголошений в р. 1997 в Будапешті в рамках 4. СКР Дюра Папгаргаї з Войводини. По нім наслідовали: Марія Мальцовска, Миколай Ксеняк і Штефан Сухый із Словакії, Іван Петровцій, Володимир Фединишинець і Іван Калинич із України, Петро Трохановский із Польщі, Любка Сеґеді-Фалц із Хорватії, Агнета Бучко Папгаргаї, за сполочный зборник войводиньскы авторы Таня Рібовіч, Славко Вінаї і Іван Медеші, і Ірина Гарді-Ковачевіч із Сербії.

Желае новій лавреатці, як і вшыткым попереднім, окрем Д. Папгаргаї і І. Калинича, котры, одыйшовши до вічності і позерають ся на нас уж із „русинського писательского Олімпу“, много творчіх успіхів.

А. З.

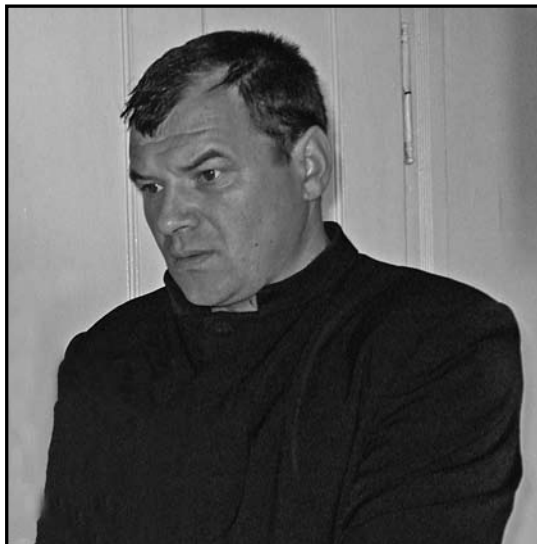
о. Василь БОЙЧУК, выступаючий за делегацію Русинів Румунії, генералный секретерь Културного общества Русинів у Румунії

Конгрес у Сіґеті мав про нас велике значіня

Дорогы Русины з цілого світа, хочу высловити велику радость свою і цілою нашою делегації, же можеме быти участны на десятім засіданю Світового конгресу Русинів у Руськім Керестурі і Петровцях. Тото засіданя буде наісто мати немале значіня про далшы розвѣток русинства у Сербії і Хорватії, як мав попередній конгрес у Мараморош-Сіґеті в Румунії про нас. У нас од девятого конгресу настав векшы розвѣток культуры, языка і традицій Русинів, чому помагать і наша интернетова сторінка. Вдяка нашым активностям у минулім році председа Културного общества Русинів у Румунії і депутат румуньского парламенту за Русинів Румунії – **Др. Юрій Фірцак** був зволений за депутата парламенту і на далшы штири роки. То є великий успіх про нас, Русинів Румунії, велике значіня про домашній русинський рух, але і добрый приклад про русинство у світі, бо Ю. Фірцак є єдиним депутатом за Русинів у парламенті країны, нигде інде свого представителя в парламенті Русины не мають.

Немале значіня про нас мало і засіданя Світової рады

Русинів, як выконного органу Світового конгресу Русинів, 5. фебруара 2008 в нашім головнім місті – Букурешті. В рамках

• о. Василь БОЙЧУК – выступаючий за делегацію Русинів Румунії і генералный секретерь Културного общества Русинів у Румунії.

того засіданя був і шырший культурный і сполоченьскый програм про членів СРР, главно їх приятя председом Коморы депутатів румуньского парламенту **Богданом Олтеаном** і презентація прямо в румуньскім парламенті книжки **Павла Роберта Магочія Народ нивыдкы** в румуньскім языку. Не менше успішным був ту і красный культурный програм, котрый приготвили солісты і члены наших фолклорных колективів.

Окрем того, за період од посліднього конгресу сьме зреалізовали ряд іншых культурных акцій і взяли сьме участь на вшыткых культурных акціях, котры організував Форум проінтернетнічны одношіня, який є прямо підлеглый владі Румуньской републіки. На

тых акціях сьме представили свої традиції і фолклор, а то за помочи фолклорных груп із регіону Быстра, жупы Мараморош, котры веде **Маріанна Петрецька**, як і далшых фолклорных колективів із Переґу Маре під веджінём моім і моєї жены, з Дарманешту, в жупі Сучава, під веджінём

Марії Чорней. Треба згадати і виступ нашої успішної солістки **Даны Сагін** на двох фестивалях традиційної музики народностних меншин. В літні минулого року ся нам подарило зорганізувати табор про діти і молодеж, на котрім ся снажыме наймолодшому поколіню передавати інформації о Русинах і ведеме го к тому, жебы продовжовало в розвиваню наших традицій, фольклору і культури вообщє.

Хочу іщі підкреслити, же ся снажыме, жебы наше молоде покоління розвивало нелем культуру і традиції свого народа,

але і наш материнський русинський язык, без котрого не можеме як народ екзистувати. Я вірю, же як наш материнський язык жыє, так і дале буде жыти і нігда не загине. Не загине ани наша руська віра, греко-католицька церьков, ку котрій ся все голосили нашы родічі і прародічі.

Наконець приймійте наш поздрав вшыткым участникам десятого конгресового засіданя у Руськім Керестурі і Петровцях, котрому желаєме успіх, як і добро вшыткым Русинам на світі. Слава Ісусу Хрісту! ■

Дюра ПАПУГА, ведучій делегації Русинів Сербії на 10. СКР, председа Руськой маткы, підпрєдседа СРР

ОБСЯЖНА АКТИВНОСЦ ДАЛА РЕЗУЛТАТИ

Почитовани нашо, мило нам привитац вас у Руским Керестуре, у шерцу Руснацтва, у мултинационалней Войводини, у Републики Сербії. Дзешати Шветови конгрес Руснацох/Русинох/Лемкох отримусе под покровительством Министерства за людски и меншински права у Влади Републики Сербії і Вивершней ради Автономней Покраїни Войводини.

Шветови конгрес Руснацох/Русинох/Лемкох по други раз ше отримує у Руским Керестуре, цо потвердзує нашо стаємни намаганя и активносци у отримованю вязох зоз нашима людзми у крайох у хторих зме пред вецей од 260 роками ведно жили.

Сден конгресни дзень з тей нагоди будзе отримани у Петровцох, у Републики Горватскей, цо треба похопиц як барз добру дзеку нас и народох зоз хторима нешка Руснаци жию у двох самостойних державох, дзеку за нормални, добросушєдски живот и сотрдіїцтво, без огляду на причини и пошлїдки збуваньох яки зме мали початком 90-тих рокох, напевно, не пре вину Руснацох.

Нешка нам тоти вязи медзи Руснацями/Русинами/Лемками у шицких осем штреднеєвропейских жємох и Сиверней Америки барз потребни, а окреме у обласцох: образования, просвити, культури, духовного живота, информования, литератури, видавательней діялносци и привредного розвою. И вериме же маме достаточну моци и енергії у себе же бизме обдумали способи заєдніцких активносцох на очуваню нашого власного русинского идентитета у шицких жємох у хторих жиєме.

Знам же нам потерашні шветови конгреси РРЛ, хтори отримани у Медзилаборцох 1991. року, у Криніці 1993, у Руским Керестуре 1995, у Будапешту 1997, у Ужгороду 1999, у Праги 2001, у Прешове 2003, у Криніці 2005. и Сигету 2007. року були прави мото за роботу наших організаційох, же зме витворели велї заєдніцки проєкти, зблїжели ше у думкох, у идеяох и у намаганьох. Даскельо добре обдумани активносци, заш лєм остали нам не реализовани, а вшелїяк маме и нови. Медзи нїма и:

- Виробок заєдніцкей Историї Карпатских Русинох, после прекрашеня виробенеї Краткей илустрованей историї Карпатских Русинох «Народ нїодкадз» др Павела Роберта Магочия, хтора по тєраз обявена на 7 языкох швета,
- Утвердзованє и манифєстативнє реализованє Дня

• Дюра ПАПУГА – ведучій делегації Русинів Сербії і прєдседа Руськой маткы.

Руснацох/Русинох/Лемкох у шицких жємох у хторих жиєме, по прикладу як то робиме у Сербії и у Мадярскей,

- Сотрудніцтво факултетских/универзитетских катєдрох за руски/русински/лемковски язык и литературу у Новим Садзе, Прешове и Кракове, зоз обовязнима медзисобнима роботнима черанками студєнтох и профєсорох, найменей по єден семєстер на тих катєдрох,

- Виробок калєндара културних манифєстацийох (фєстивалох култури) Руснацох/Русинох/Лемкох у жємох штредней Европи и Сиверно-америцким континєнту у хторих жиєме, зоз обовязку догварки о медзисобним поволованю и участвованю на нїх,

- Сотрудніцтво у друкованих и електронских медийох, през черанки текстох и власних информативних продуктох, новинох, часописох, радийских и телевизийних емисийох, през заєдніцки вистави кнїжкох и публикацийох и стаємнє сотрудніцтво у нашєй новинскей агенції, або вецей таких новинских агенцийох,

- Сотрудніцтво наших привреднікох на планє економского розвою зоз потенциалним хаснованьом Европских фондох, окреме у поглядзе розвою наших меней розвитих крайох,

- Частєйше сходзенє русинскей младежи през форми Стрєтнуца школярох основних школох, штредньошколцох,

• Виставка найновших книжкових видань войводинських Русинів, котра была в рамках 10. засідання СКР в Основній школі і гімназії Петра Кузмяка у Руськім Керестурі.

през потерашні Шветови камп младих, и други форми.

Руснаци у Сербії нешка жию у 38, а у векшим чысле у 17 городох и населених местох у рамикох 8 општинох мултиетнічней и мултиконфесийней Войводини, переважно у Бачкей и Сриме. По остатнім попису од 2002. року у Сербії жиє кус меней од 16 тисячи Руснацох.

Ту Руснаци витворюю шицки основни права на очуваню власного идентитета, од вияшньованя, през образование од предшколского, през основне и штредне образование по високошколски уровень на власним мацеринским языку, през пестоване власней култури, през информоване у друкованих и електронских медийох, по урядове хасноване языка и писма на уровню локалних самоуправах, Автономней Покраїни Войводини, по уровень Влади Републики Сербії.

У Влади Републики Сербії за питаня меншинских националних заедніцох задлужене Министерство за людски и меншински права, а у Вивершней ради Автономней Покраїни Войводини тоту обласц провадзи Покраїнски секретарият за предписаня, управу и витворйоване прахов националних заедніцох. На уровню Покраїни Войводини установена функция омбудсмана за людски и меншински права. Од 2002. року у Сербії зоз законом оможлівене конституоване националних совитох шицких националних меншинох, а медзи першима хтори конституовани бул и Национални совет Руснацох.

Таки права яки нешка маю Руснаци у Сербії маю и припадніки шицких других меншинских националних заедніцох (не беруци до огляду Косово и Метохию, дзе тото питане прешлих рокох, а и teraz ма други аспекти и способи ришованя). Окрем найшвижих прахов, о снованю националних совитох меншинских националних заедніцох и установйованя функции омбудсмана, у найвекшей мири тоти права пренешени зоз предходней держави, СФР Югославії, з часу после другой шветовой войны, але основу творя здобути права витворени у чаше твореня бувшей заедніцкей держави Южных Славянох.

По законченю першей шветовой войны на просторе

Войводини, вешенї 1918. року, окончени широки пририхтованя за догварку представнікох шицких народох и националносцох на тим просторе о зединьованю Войводини зоз Сербію, як и о основних людских правах на очуване власного идентитета зоз цильом заедніцкого живота у наступней держави, хтора була пред снованьом.

Велька Народна Скупштина Войводини отримана у Новим Садзе 25. новембра 1918. року. За Скупштину избрани 757 посланіки зоз 211 тедишніх општинох Банату, Бачки и Баранї, медзи хторима були 638 Серби, 84 Бунєвци, 62 Словаци, 27 Руснаци, 3 Шокци и 2 Горвати. Єден посланік виберани на тисяч гражданох, а Маляре и Немци не участвовали у тим вияшньованю. Велька Народна Скупштина Войводини принесла Одлуку о зединьованю Войводини зоз Сербію, хтора теди пририхтовала формоване будучей Краљовини Сербох, Горватах и Словенцох, познейше Краљовини Югославії, але праве у тей Одлуки и ей провадзащих актох ясно дефиновани права народох и националносцох, як цо то право на вияшньоване на пописох, право на пестоване власного языка и писма, на образование, културу, литературу и конфесийну самостойносц. Тоти основни права у Войводини затримани и по нешка и урядово нігда су незневажени, непотупени.

После зединьованя Войводини зоз Сербію шлідзел окреме успишни период културного и национального освидомйованя Руснацох. Руске народне просвитне дружтво основане 2. августа 1919. року, а за першого председателя избрани о. Михайло Мудри, парох у Руским Керестуре. После виробки Граматики Бачванско-сримских Руснацох о. др Гавриїла Костельника, 1923. року кодификовани руски язык, 1924. року почали виходзиц перши Руски новини, 1936. року купена перша руска Друкарня у Руским Керестуре, дзе друковани рочни руски календари.

Праве пре таку активносц ту, на «Долней жеми», застарує факт же Руснаци/Русини у «старим краю» мали и нешка маю почержкосци и проблеми у витворйованю своїх прахов, окреме на просторе Подкарпатскей Руси, нешка, нажаль у Україні. Русини дефинитивно не субетнос українского народу, але су старши, самостойни народ, а їх припознаване уж окончели шицки европски жеми.

Прето Дзешати шветови конгрес Руснацох/Русинох/Лемкох ознова, муши вимагац од Влади и Парламента Републики України же би превипитали своєю потерашні опредзеленя и одлуки и у наступним попису жительства 2011. року ясно дефиновали и дали можлівосц шицким Русином у їх терашней жеми же би ше вони могли вияшніц як окреми народ, як Русини. Иста вимога муши буц послата и Совету Европскей Унії и Европскому парламенту, дзе барз пошвидко ознова будземе ведно.

Активносци Рускей матки у периодзе медзи дзевятим и дзешатим Шветовим конгресом була запровадзена у пейц месних организацийох: у Руским Керестуре, Кули, Коцуре, Вербаше и Новим Садзе и у Форуму младих Рускей матки. О тих наших активносцох, господаньох, подійох, верим же сце у добрей мири информовани, а векшу часц тих подійох зазначели зме и у Глашніку Рускей матки „Руснак”, хтори маце у конгресних материялох. Мушим визначиц же у тим чысле „Руснака” обявени и уводни викладаня на конгресних комисийох, як и три конкурси, за видаване кніжки поезії за младих руских поетох у Едиції Юлиана Надя, за нову руску сказку и за фотографії под назву „Руски витяз”.

Владимір ПРОТИВНЯК, ведучій делегації Русинів Словачії на 10. СКР, председа Русиньскої оброди у Словачії, член СРР

Наш голос чути в карпатському краю

Важений пан председо, важены членове Світової рады, делегати і гості 10. Світового конгресу Русинів, од посліднього засідання Світового конгресу Русинів у румуньскім Мараморош-Сігеті перешло без 18 днів два роки а днесь делегати русиньских організацій СКР ся зышли збіланцовати роботу на наповнєваню Резолюції прийатої 9. СКР і поділити ся із досягнутыма выслідками работы з реалізації задач властных організацій.

Приношу вам, братя Русины, поздрав од Русинів Словачії і од Русиньскої оброди у Словачії (РОС) як закладаючого члена СКР, того памятного першого конгресу в Міджілабірцях, од котрого ся зачала одвивати наслідна 18-річна історія світового русиньского руху. Наша делегація з повнов відповідностєв пришла на 10. СКР, жебы помочі рїшати настолены проблемы в русиньскім русї, вопросы далшого творчого напряду, жебы **посунути допереду нашу роботу, зьєднотити сили і успішно вирішыти становлены задачи.**

РОС в сучасности є повноцінним членом СКР, є приправлена помочі рїшати задачи, котры становить 10. СКР – на основі взаємной сполупраці заложеної на довірі, честности, уважаємости міджі заінтересованыма русиньскыма організаціями – т. є. атрибутів, без котрых ніт прогреса в ниякій роботі, не то іщі в тяжкім запасі русиньского народа, ростраченого по много країнах і без властной країны, за свою ідентіту.

РОС од зачатку свого єствованя ся снажыла навернути людєм по наших селах і містах, здеваствованых українізаціов, русиньске усвідомліня, усвідомєваня гордості на свій рідный край, материньский язык, на свою културу і потребу єй плеканя міджі молодежов. Хто негує тоту роботу Русиньскої оброди на културнім полю, є нелем проти РОС, але проти самым Русинам, котры коло своєї тяжкой работы хотять видіти свою културу, чути свої прекрасны співанкы, о якы публіка має значный інтерес. Тішыть нас, же работа русиньских організацій приносить свої плоды у подобі наростаючих активіт по селах, ініціатів старостів і приматорів при організованю славностей, фестивалів, одкрываня памятных табел вызначным родакам-Русинам, уділёваня честных назв школам, уліцям, выдаваня книжок о властной історії. Зато РОС упрямилу увагу на якостну приправу а реалізацію головных акцій РОС, якыма суть: **Фестивал културы і шпорту в Міджілабірцях, Славноности під градом в Старій Любовні, Дні русиньско-словеньскої взаємности, Дні русиньско-шарішской културы в Бардеївских Купелях, Дні русиньских традицій, Габура співать і танцює**, і далшы.

В области културы концепчно работов через цілословеньскы акції **Співы мого роду** даваме простор молодым, обявуєме і приправляємо будучих співаків, ведучих колективів, хореографів, културных і освітних

робітників про села. Добре почутя мають організаторы, родічі, функціонарі з того, кідь їх одхованці выступают на фестивалах, акціях в рамках Словачії. Конкурз на лавреата Співів мого роду ся складать з части дїтської і дорослых, а в кожій з них є по 4 – 5 концертів. В минулім році на 7. річнику з окресных кол до цілословеньского конкурзу поступило по 52 і 56 інтерпретів. Концерты виділо веце як 1 600 людей в Сниньскім, Лабірськім, Гуменьскім окресах. Тогорічний 8. річник є сітуований до области Стара Любовня, Бардеїв і Пряшів.

Подарило ся нам выдати ЦД диск під назвов **Рутеніка** з найліпшыма інтерпретами і лавреатами акції. Зато, же о концерты є інтерес, росшырили сьме уж другый рік шнуром концертів Рутеніка, жебы сьме так дали простор домашнім інтерпретам народной співанкы. Тоты акції суть не лем выховного і умелецького характеру, але їх режія ся замірять на списованя людей в році 2011, про котре РОС прияла Комплексный план і поступує подля нєго уж тепер, а то під моттом: „**Быти Русином не є ганьба, але честь.**“

План говорить о способі і формах работы, пропаґації, але і коордінації работы з іншыма організаціями, старостами сел, приматорами міст, о конкретній роботі наших людей як комісарів списованя, як і о фінанчнім забезпечіню тых активіт. Із 14 головных пунктів Комплексного плану є єден сповнений – зробений є список сел, 7 пунктів ся повнить а 6 пунктів ся слїдує. То є дотепер конкретный выслідок работы РОС на повніню Резолюції 9. СКР. Нашым цілєм є добрі інформовати а приправити людей в русиньских реґіонах на списованя жытелів і зреалніти кількість Русинів на Словачії, жебы їх было мінімално о 41 про-

• **Владимір ПРОТИВНЯК** – ведучій делегації Русинів Словачії і председа Русиньскої оброди у Словачії.

цент веце в порівнянню з роком 2001.

Боком од той задачі не стоять ани наші новинки **InfoРусин**. Приносять актуалны інформації о Русинах, з русиньскых сел, анкеты про читателів на тему списованя людей, інформації о активітах у нас і за границями. І вам, делегатам сьме принесли 10-те актуалне число, присвячене 10. СКР. Редакторы періодічної преси честно роблять свою роботу, што видно на уровни новинок, обсягу і періодічности. Уж другый рік виходить InfoРусин як двойтыжденик, а то є дальшый позитивный крок допереду в нашій роботі. З організаціями діючіма в русиньскім русі і через анкету з читателями обговорили сьме установліня Дня Русинів на Словакії. Перед засіданьом 10. СКР делегати **РОС потвердили, же Днём Русинів на Словакії (Русиньской культуры) буде 12. юн**, а то зато, же :

- 12. 6. 1848 ся одбыв першый Славянський зъезд в Празі,

- 10. – 12. 6. 1933 ся одбыли Дні русиньской культуры і був одкрытый у Пряшові памятник А. Духновічови.

На тогорічний День Русинів є в Пряшові напланований 10. річник цілословеньского конкурзу в декламації поезії і прозы **Духновічів Пряшів 2009**. Організаторы і учітелі русиньского языка приправляють декламаторів в семох категоріях, обогаченых о новы формы.

Вызначнов подїєв на Словакії было в р. 2008 одкрытя першой русиньской основной школы в Чабинах із 7 діточками в першій класі. Правда о тоты діти ся треба фурт старати і помагати їм сформовати ся на свідомых Русинів.

Треба помагати тыж зліпшовати ситуацію на іншых школах із навчаньом русиньского языка. Навчання русиньского языка як предмету повинного, неповинного або кружка проходить на 8 основных школах і на єдній гімназії. Молода генерація на 80 % є генераціов, яка не знає русиньскый язык ани азбуку, а то є недобре свідочтво про нас, бо без добрі фунгуючої сістемы

навчання русиньского языка не мож іти далше. Ініціативы Пряшівской універзіты – Днів одкрытых дверей про штудентів ся цінять, но о навчаню дітей вирішує родіч, а з ним треба комуновати, підвишыти активіты по школах, на родічовскых зобраниях, в часі перед подаваньом пригласшок на середні і высокы школы. Мусиме просаджовати вшыткыма можныма формами роботы, жебы в каждім окреснім місті ся мінімално на єдній школї учів русиньскый язык і жебы на основных школах было навчання русиньского языка заділене міджі повинны предмети на русиньскых селах. То є єдна із першых задач каждого русиньского діятеля при вихові новой, грамотной русиньской генерації.

РОС із своіма колективныма членами помагать двигати народне усвідомліня Русинів Словакії властныма активітатами, пропагаціов міджі людми, в медіях, в періодічній і неперіодічній пресі. Опорныма стовпами той сполупрацы суть організації: **Здружіня інтелігенції Русинів Словакії** – єй презентації, фотовыставы, робота на філмах, бісіды в ґалерії, електронічны новинкы; **Сполук русиньскых писателів Словакії**, який каждый рік выдає 3 – 4 книжны титулы, організує семінарї, бісіды, оцінює найліпшых писателів у конкурзі за данный рік.

І задачу із Резолюції СРР і СКР – закрітізовати молодежну організацію в даній країні – сьме ведно із ЗІРС выповнили. Возникла нова активна організація **Молоды Русины**, котра буде приїмана до Світового форуму русиньской молодежи і члены котрой суть участниками конгресового засідання. Організація мать своє заступліня у векшыні крайскых міст, організує акції, о котры є інтерес у русиньской молодежи, што посувать організацію допереду. Через Молодых Русинів був сповнений дальшый пункт резолюції СКР і вытворена інтернетова сторінка, яка пластічно і актуално приносить інформації нелем о Молодых Русинах, але і о остатніх активітах Русинів Словакії. У Русинів Словакії

на професіоналній уровни діють інштитуції – Театер Александра Духновіча, ПУЛС, Музей русиньской культуры в Пряшові і Народноетнічне выселаня Словеньского розгласу в Кошіцях, котры доповнюють палету діятельства на высойкій професіоналній уровни. Добры одношіня ся подарило РОС розвинути за остатній час із ПУЛС-ом, котрый по одділіню од ТАД перешов трансформаціов свого веджіня.

Дорогы делегаты і гості СКР, то є лем часть роботы РОС, о котрій ем вас міг поінформовати. Є то робота дуже хосена про Русинів, зложена на конкретных активітах, особній ініціативі добровольных членів організації і професіоналных колектівів.

• Наймилішыма у культурных програмах по конгресовых засіданнях Русинів світа суть выступліня тых найменшых, а так тому было і в припаді петровецькых школяріків по скінчіню другого конгресового дня у Петровцях.

Валерій ПАДЯК, делегат за Русинів України на 10. СКР, голова Закарпатського обласного благодійного фонду „Русинська школа“

ПОДКАРПАТСЬКІ РУСИНИ І СВІТ, ШТО СЯ МІНЯЄ

Днесь пораз дає ся чути из табора вшелияких ревізіоністів удну русинства, же світове русинське двиганя, котре сперед 18 років возродило ся у череві Світового Конгреса Русинів, не є продуктивне, не є успішне, не гонно досягти поставленої цілі, то значить визнання русинської народности (національности), и як отвіт на поставлений гейбы «діагноз» туй ся предлагавуть ультра-радикальні міры, што ся кваліфікувуть у цивілізованім світі як сепаратизм, екстремізм и антидержавне діятельство.

Ци, напавду, кідь іти тов путичков сепаратизма, мож буде уршити ушыткі русинські проблеми – обы люде не ганьбили ся говорити по русинськы, обы у кождім селі была русинська школа (а то коло 600 школ!), де бы мож было научати наші діти писати и читати по русинськы, обы возроджіня спомагало свої (русинські!) радіо, новинкы, телевізія, фолклор, видавательське діло, красна література и публіцистика, театр, шоупрограмы, обы подарило ся кодифікувати єдиный літературный стандарт русинського языка, а спеціалісты из русинського языка и історії могли бы ся школовати в університетах Ужгорода и Мукачева, и обы прийшло довгообчековане визнання народности (національности) «Русин» в Україні и наші люде гордо бы самі себе кликали «Русинами»? И не было би нияких гатарів меджи ушыткыма нашыма людми у Європі – помеджи Руснаками, Лемками и подкарпатськыма Русинами – бо мы єден нерозділный народ, єдна душа и єдної тіло, кров по котрому жене наша сакральна ідея самоосмысліня, котру вручив нам Александер Духнович, а то заповіт «Я Русин был, есмь и буду!»

Доста много сил и енергії, и часу кладе ся, айбо омног бівше треба буде у будучности покласти на тото благодородне національне діло. Из даяков смутнов думков мушу уповісти, брата и сестры: Не ушыткі мы, што єсьме учасниками 10 СКР, дожыєме до того красного часу и тото наше діло, котрому днесь оддаєме часть свого жывота, не ушыткі мы увидиме. Айбо віруву: Буде так! И нихто не буде забытый!

Як ся зачинало русинське двиганя, почас цілозакарпатського референдума 1 децембра 1991 рока люде (а то 78% од тых, што прийшли на референдум) приголоси-

ли ся до закарпатської автономії в рамках України. То значить, же хотіли, жебы ся **а)** розпав Советський Союз и **б)** постала незалежна Україна, и **в)** виділи свою будучність в єдній державі из Українцями, лем жебы **г)** мати у тій державі окремішне положіня – автономію (не деталізовало ся яка то має быти автономія: культурна, національна, адміністративно-територіальна а т. д.).

Валерій ПАДЯК – делегат за Русинів України і голова Закарпатського обласного благодійного фонду „Русинська школа“.

Русины Подкарпатя у 80-і – на зачатку 90-х років 20 століття жыли в реаліях Советського Союзу, и были вони продуктом того імперського організма, што зачав одмирати. Цільый советський світ одмирав по законах дезінтеграції: Прибалтика зачала процеси одкапчання од СССР, в Росії уже не хотіли надале союзити ся из економічно слабыма середнєазійськыма республіками, у кождій республіці зачали ся процеси выхода из СССР, переформатования СССР у СНГ (Союз незалежных держав), а до того – у обєднання трьох восточнославянських республік – в окрему славянську державу, но из того нич не выйшло.

Парад постсоветських суверенітетів для України не скончив ся тым, же она мирным способом стала незалежнов унітарнов державов, бо тоты процеси дезінтеграції перейшли на субекты самой Української державы: за автономію зачали говорити у Крымі, на Подкарпатю, на востоці Української державы.

У тому хаосі дезінтеграції нихто в пост-СССР и окреме в Україні, а до того і на Подкарпатю, не брав до увагы тот факт, што саме у тот час (7 фебруара 1992 р.) на западі європейського контінента (Маастріхт) зродила ся ідея нової Європы – котра на протывагу ідеям дезінтеграції задекларовала принцип інтеграції, то значить принцип обєдиненої/єдиной Європы. Тот договір про Європейський союз вступив у силу веце як 15 років тому – 1 новембра 1993 рока – и на днесь має ЄС 27 членських держав.

Кідь попозерати на русинське двиганя на Подкарпатю за послідніх майже 20 років, мож схематично выділити 2 вымогы, за котрі майбівше ся говорило.

Перша – за визнання в Україні народности «Русин».

Друга – за визнання статуса автономной Закарпатської области України.

Довкола першої цілі усе ся союзили ушыткі и вшелиякі

русинські двиганя, організації, асоціації а т. д. **Перша ціль** и днесь опстає в Україні майпродуктивнов платформов діла обєднаня ушыткых (!) русинських організації. А до того, перша ціль, што ся спирає на законне право націй на самовизначіня, спомагає Русинів глядати сімпатизантів русинського народа не лем помеджи Русинів Європы и Америки, айбо и помеджи другыма народами, майскорі сусідніма, помеджи партіяма и партійныма блокама в Україні, помеджи світовыма масмедіама, науковцяма цілого світа. Тота ціль є жерелом підпорованя русинського двиганя світовыма (як то ООН) и європськыма (ПАРЕ) інституціяма, котрі не раз заявляли за свою солідарність из подкарпатськыма Русинама. До того, в самому українському обществі чим дале, тым майясно мож видіти, як ся формує у ньому розуміня того, што визнання Русинів неє антиукраїнськым по духу. Наспак, хоть и помалы, формує ся розуміня, што треба в Україні сесю проблему рішыти, бо лем так мож урішыти проблему інтегрованя Русинів в українське сообщество, а до того через визнання Русинів сесь регіон може стати міцным и надійным бастионом української державности на западі України.

Друга ціль – наданя автономії (самоврядованя) Подкарпатю – доста органічно ся вписує у контекст історії карпаторусинського народа, котрый як бездержавный народ усе мав дяку даяк ся выокремити у рамках чуждой державы, до какой належав. И Ужгородський дістрикт в австрійській імперії Габсбургів (1849 рік), и Подкарпатська Русь у першій Чехословацкій республіці (20-30 рр. 20 ст.), и голосованя за автономію на референдумі 1991 рока в незалежній Україні – то віхы сокочіня свого народа, реалізація на практиці права опставати и надале реалієв Європы, не дати ся асимілієвати у народах-сусідах, хоть цалком исперти тоты процеси асиміляції не годен ниhto.

Зато мож констатовати: и надале діла общественных організації подкарпатських Русинів, ходем діла даякой части тых організації, вымога самоврядованя (автономії) края буде актуалнов першоряднов темов їх діяльства. Хоть, из другого бока, требало би констатовати, же тоты вымогы самоврядованя, як то было и на зачатку 1990-х років, у своїй основі подпитувуть ся ідеєв дезінтеграції. То значить, же у самому центрі Європы, котра ся інтегрує, днесь идуть процеси дезінтеграції. То значить, же у самому центрі Європы, котра ся мінєє, опстає єден депресивный регіон – Подкарпатська Русь.

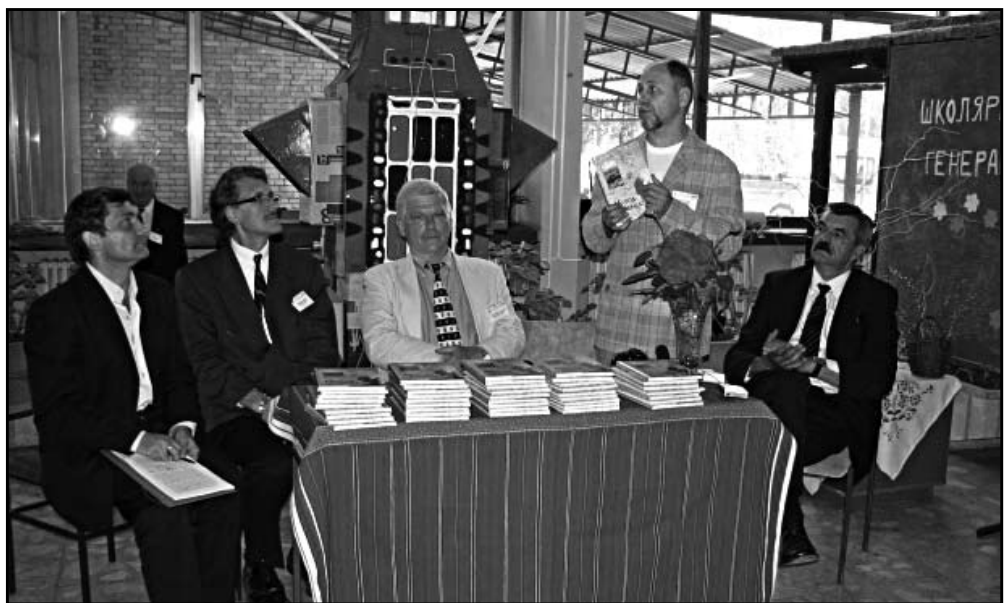
Ідея обєдиной Європы дає шанс недержавным народам (и тым што суть локалізовані у границях єдного – титульного – етноса, и тым, што опставуть, як то из Русинама, на границі дакількох держав) рішыти проблему функціонованя свого народа, усокочення етноса од асиміляції. Ідея – «Європа народів, а не дер-

жав» – доста добрый механізм для тої цілі, и уже дає ся видіти плод тої ідеї меджи Русинама, котрі стали частєв Європської унії – у Польщі, Словакії, Румунії и Мадярщині. Меджи Лемкама и Руснакама уже неє гатарів – ци державных, ци політичных, ци ідеологічных.

Быти у перспективі частєв єдиной Європы – то має стати цілєм діяльства русинських організації Подкарпатської Руси. Як того мож досягти? Інтегровати ся до Європы через дезінтеграцію з Українов? (Инакш повіджено: Одкапчати ся од України и прикачати ся до Європы?) Тоту путь одмітуєме як нереалну и дештруктивну. Як путь конфронтації и антидержавного діяльства. И як путь дестабілізації соціально-політичной ситуації не лем у регіоні, айбо и дестабілізації в одношінях України из другыма державама, як то Росія, котра через російські общественні організації и фонды хоче бавити майважну роль у подкарпатському регіоні України.

Чи може яло би выбрати алтернативный варіант: снажыти ся стати частєв Європы уєдно з Українов? Входжіня України у ЄС значило би меджи іншым и одповідність України європськым стандартам не лем у економіці ци вонкайшній політиці, айбо и стандартам вирішеня русинського вопроса у контексті європської традиції. А майважное туй то, же у обєдиной Європі (кідь там буде й Україна) ушыткі Русины будуть жыти в єдній державі, без державных гатарів, што розділявуть нас на Руснаків, Лемків и Русинів. Народ у плані реалізованя культурно-національной політики буде мочи функціоновати як єден організм. Фактично, через механізм обєдиной Європы, як видиме, мож вирішыти омного бівше проблем культурно-національного и соціально-економічного жытя ушыткых Русинів, як, приміром, через механізм автономії діла Подкарпатської Руси. И то наш шанс, котрый дає нам, Русинам, нова Европа.

Європа ся мінєє на наших очах и кличе другі народы до змін. То політичный выклик діла подкарпатських Русинів. Ци мы готові? ■

• Главны актеры презентация книжки П. Р. Магочія – Народ ніодкадз у языку войводиньских Русинів, які взяли участь при приправі и выданю той публікації: (зліва доправа) перекладачелі – проф. Др. Михал Фейса і Любомір Медеші, автор, видавателі – Валерій Падык, к. н., і Владімір Паланчанін, директор видавательства „Руске слово“.

Мгр. Евгенія ВРАБЕЦ, Вуковар, ведуча Активу учителів русинського языка і культури у рамках Дружства „Руснак“, перша учителька русинського языка у Вуковарі

Тото представляє книжки П. Р. Маґочия – незаменліве!

Почитовани пані и панове, почитовани и мили госци нашо!

Мам щесце и чесц привитац вас у нашим краю, у нашим валале Петровцох у мено шицких нас котри зме потомки гевтих Руснацох котри до Сриму и Славонії, на побережя Дунаю и на схилі Фрушкой гори, пришли ище у 19. столітю.

Радусм ше и пре нагоду нашого сходу: **10. Шветови конгрес Руснацох**, гоч лем на еден дзень, незадумуюче збуване, святочносц шерца и пиха за шицких нас ту; за нас зоз Петровцох, зоз Вуковару, зоз Миклошевцох, зоз Осєку, зоз Винковцох, зоз Раю, зоз Заґребу, зоз Пишкуневцох або зоз Риеки...

Привитац ту, вас котри сце пришли зоз шицких шветових крайох а приповедаце на бліским нам язика, походзице од истих нам предкох, зоз лесох, горох або ровнінох штредноевропейских державох; слушац музику подобних язикох и чувствовац стретнуце прешлосци у нешкайшньосци, велька радосц за мнє, а верим, и за шицких вас.

У шерцу нашого „Конгресного дня“ шицки збуваня значни, але тото – представляє книжки пана др Павла Роберта Маґочия „Народ ніткадз“ по горватски, незаменліве!

Книжка пред вами. Єй змист праве богатство, богатство за єй автора, пана дохтора Маґочия, але и за нас Руснацох ширцом швета бо у ней глібоко а заж лем розумліво, указана прешлосц нашого народу, Руснацох, тиж так Карпаторусинох котри, нажаль, жию вшадзи а свою державу не маю. **Ми вшадзи дома бо ширцом швета наш дом!**

Верим же каждому спомедзи нас илустрирована прешлосц Карпаторусинох будзе праве одкрице и можлівосц же бизме о Руснацох научели, же бизме их упознали, же бизме похопели историйни призначки и порозумели терашньосц нашого народу котри, дзекуюци вири, язика, культури и традиції, далеко од краю svojого походження, жию свою каждновосц чуваюци нашлідзене.

За вас, Руснацох ширцом швета, книжка тераз не непознатосц ані не одкрице як за нас у Горватскей. Вона то за вас була у часох зявйованя у ваших жемох: у Америки, Словацкей, України, Румунії або у Сербії.

За нас Руснацох у Горватскей вона тераз од найвекшей значносци. Нам Руснацом тота книжка – єдна и єдина по тераз – о нас, о нашей прешлосци, о оцовщини и жемох походження наших прадідох, о историйних збуваньох и о вязи медзи нами. Вона за нас Руснацох у Републики Горватскей значна и як указователь, своєфайтова карточка, котра нас представляє другим котри ше з нами стретаю часто, або нігда по тераз не упознали ані єдного Руснака, або о нас не знаю ніч! Прето книжка по горватски.

Нагода наисце, же би тота книжка рихела непознатосци и прибілжіла Руснацох шицким зоз котрима ми, Руснаци, дзеліме, и вше зме дзелєли, судьбу каждновосци у мире або у бурйовитих часох, а мушиме признац же того у, так повесц двох столітїюх сцимбореного живота у тих крайох, було вельо.

Най тота книжка „Народ ніткадз“ др Павла Роберта Маґочия будзе наисце одкрице и най у правим шветлу укаже наш народ: малючки – чи вельки?

Щешліва сом як и шицки з котрима сом на прекладаню робела, а то наша председателька пані Любица Сеґеди Фалц, пані Наталиа Гнатко и паночка Марія Хома, же зоз книжку поможем прибілжованю єй змисту шицким у Горватскей и так слику о нас Руснацох пояснюєм и на тот приклад.

Особнє, док сом робела на прекладаню, вельо сом учела и научела, велі ме видзєня збогачовали, велі обтерховали пре свою чежкосц и

неправду спрам нас Руснацох, гоч дзе зме. Велі збуваня о котрих преґваря тота книжка будзєли пиху и потримовку за тото цо ше збуло, баш так и теди... Заш лем, робота на прекладаню тей книжки найвещей ми помогла похопиц моц нашого народу як часци часу и места у чуваню язика, вири, культури и традиції, у збогачованю мудросци и видзєню и почитованю жица у швецє на планеце Жеми... **Шицки ми, Жемово богатство** и шицки ше намагаме допринєсц, як капки, же би краса чловечского водопаду була бліщацша, скленянейша... а водопад векши и гласнейши... особнє, щешліва сом же и ми були гоч лем капка и же нам ше удало та книжка пред вами.

Без нсмеряющей потримовки, помощи и роботи пана др Младена Клеменчича чежко же бизме, ми зоз Дружтва „Руснак“, шицко тото докоччєли. З тей нагоди и особнє панови Клеменчичови жадам дзєковац за шицки терхи котри поднєсол же би нам помогнул и за дзєчну помоц у роботі. Верим же и пан др Клеменчич нашо сотрудицтво оцєні як коректнє.

Вельке подзєкованє длужни зме и панови Валерийови Падыкови зоз України без чиєй трапези и роботи „на далєкосц“, сцєрпєзлівосци и порозумєня наших початніцких намаганьох же би нам ше удала робота, можебуц би нам ше ані не удало. Вельо му дзєкуєме пре обчєкованя е-майл, одказованя пані Наталії Гнатко зоз виправками, дополньованями и пременками.

Як то вше и гей, книжка би не була пред нами кед би не було пенєжи, дзєки и широкей руки, порозумєня и любви за руски швет нашого донатора и роботового успишніка зоз Канади, пана Стивєна Чєпи, котрому у мєно шицких нас сєрдєчно дзєкуєм.

Дзєкуєм тиж так и панови Назифови Мємедийови, заступніку, и нашєй меншини, у Горватским собору, котри тиж так зоз пенєжом потримал тото прекладанє книжки.

Дзєкуєм цєпло моїм сотрудицом: председательки пані Любици Сеґеди Фалц, пані Натали Гнатко и паночки Маї Хомовєй за шицко одробєне на прекладаню и за цалу помоц и потримовку.

Вельке подзєкованє упуцусм профєсорки горватского язика и литератури пані Аници Юкич за трапєзну и фахову лектуру и обробок тексту у цалосци.

Дзєкуєм и мосєй фамилії – мойому мужови и моїм дзєцом за потримовку, и моїм унучатом за порозумєнє пре часи котри сом од нїх крадла же бим робела на прекладаню.

На концю, найкрасше, найбаржей и найвещей жадам подзєковац авторови книжки, панови др Павлу Робєртови Маґочийови.

Дзєкуєм му же нам подаровал тоту книжку и ширцом нам отворєл дзєвери през котри найкрасши зарі ошвицую скрити кути у котрих шпи прешлосц Карпаторусинох, суша закрохмалєни шмати вчєсаных Рускиньох и дзє одпочиваю чижми вистатих роботнікох, шєкєри лєсорубох зоз карпатских або других лєсох... ошвицую нам куцики у котрих дриму калапи и витрапени плуги наших прадідох, одвєра капури або дзєвери хижочкох зоз котрих ше чує дзивовки писні або крачунски „коляди“, зоз котрих бліща писанки у велькоцочних кошаркох, або ше чує розчитованя: „Дзє ти идзєш баранє?... До Кракова мой панє...“ з котрих Руснаци ширцом швета, у шерцу слушаю колісанє далєких коліскох при котрих мацєри шпиваю чаровни колісанки своїм дзєцом...

Ищє раз дзєкуєм шицким котри помагали и помогли и вам котри книжку прєчитацє. Жадам же би вам була мила!

Шицким ищє раз мойо подзєкованє и поволусм вас на дальши збуваня.... Най ше пачи!

Др. Томислав МИШИР, Осіек

Нам мило читац Маґочийову кніжку „Narod niotkuda“

(Представяне кніжки Павла Роберта Маґочия «Народ нїодкадз» на горватским язикау, з нагоди конгресного дня 10. Шветового конгреса Руснацох/Русинох/Лемкох.)

По тераз зме историю Руснацох читали у руских церковних календарох, або у нам доступних кніжках. У нас у Горватскей читали зме «Историю Русинох» од Федора Лабоша и кніжку «Руснаци» од Нади Баїч. Чловек би не верел як чежко дойц до лите- ратури о тей теми.

Прето нам мило же нешка у нашим валале можеме читац и представиц Маґочийову кніжку у хторей написани велї ствари хтори зме по тераз не знали.

На початку кніжки Маґочи цитує Енди Воргола и його слова же „приходзи нїодкадз“. Верим же тоти слова Воргол гварел у одредзеним чаше и у одредзеним контексту кед сцел обра- щєц повагу на жем одкадз приходзи. Бо то краї хтори полити- чаре после Першей шветовой войны нароком „забули“, а потим звичайни людзе о тих крайох не могли ніч чуц, та не могли ані забуц. То краї дзе нікого не водзи драга, дзе не водзи ані една туристична агенция. Маґочи толкує же кажди чловек од дакадз приходзи, а Воргол як и други Русини/Руснаци/Лемки при- ходзи зоз Карпатох.

Мушим признац же моя перцепция иншака. Кед бим у пре- ходзе у кніжкарні видзел кніжку под тим насловом, мушим при- познац же би ме сам наслов заинтриговал и почал бим роздумо- вац.

Хтори то народ нїодкадз? Верим же тот народ тераз жие, але не зна ше откадз приходзи. Нешка, кед ше у швецє шицко зна, то ше не зна. Неприродне же би були страцени жридли, же би було страcene националне здогадоване. Вироятно, то народ хторо- му хтошка пробовал вицагнуц, викопац корень, народ хторому хтошка пробовал украднуц историю. Забиц здогадоване и писа- не слово.

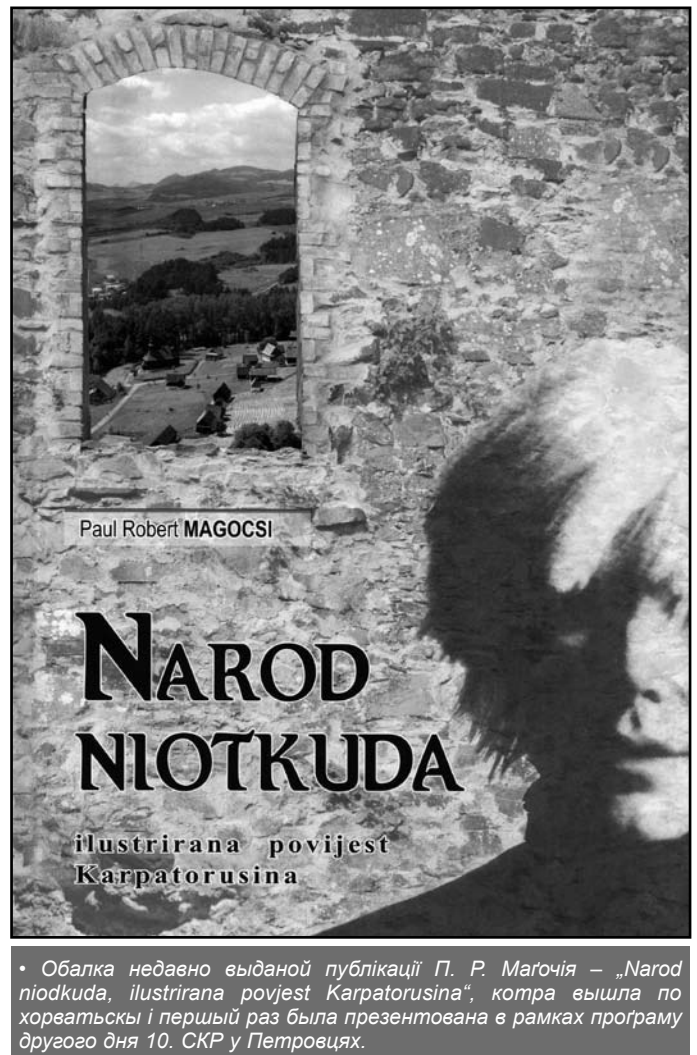
За розлику од народа нїодкадз, кед би постоял „народ нїдзе“ подумал бим на народ хтори дакеди жил, народ чийо коренї ше знаю, але тераз вимар, нет го и тераз є „народ нїдзе“. „Народ нїдзе“ ма свою историю, лем тераз народу нет. „Народ нїдзе“ умар зоз своїм меном, та и тераз мертвого, людзе го волаю по його мену. Тот народ достоїнствено умар.

„Народ нїдзе“ тераз жие, але не зна ше одкадз походзи. Тому народу окрем историї, здогадованя и писаного слова хтошка про- бовал вжац и достоїнство. Охабиц го на живоце, але без того шицкого цо одредзує народ и чловека.

Тераз ше поставя питане: „Чом би то дахто робел?“ И ище єдно питане: „Чи народ остане без историї?“

Народ не може остац без историї покля ма историчарох, а одвит на велї од тих питаньох у своєй кніжки дава Павло Роберт Маґочи. Тота кніжка мушела буц написана, вона нешка потребнейша як гоч кеди скорей по тераз. Тоту кніжку не може ше раз пречитац и запаметац. Тоту кніжку муши ше читац пома- ли и по вецей раз. Вона як учебник. Зоз ней треба учиц.

Кніжка писана зоз сцелосцу зоз хтору ше по тераз у восточней Европи (та и у нас) не шмело писац. Недосц повесц же у єдним чаше людзе прменели виру, же ше масовно асимілювали, або ше масовно виселели. Треба повесц и чом ше то збуло. Недосц повесц же до того привели социални моменти. Треба повесц и яка политика привела до тих социалних моментох. И хтори дер-

• Обалка недавно выданой публікації П. Р. Маґочия – „Narod niotkuda, ilustrirana povijest Karpatorusina“, котра вышла по хорватськы і першы раз была презентована в рамках програму другого дня 10. СКР у Петровцях.

жави зоз швета таку политику благословели.

На 17. боку Павло Роберт Маґочи хаснує єден вираз хтори написани зоз маснима буквами: „Неприродне медзинародне дзелене подручя“. Тото *неприродне медзинародне дзелене подручя* виновате за чежку историю Руснацох. (Сликовито поведзено, и по тераз шмелши историчаре констатовали же шекерка чловеко- ви розбила главу, але барз ше чували од того же би поведли хто тоту шекерку тримал у руки.)

После Першей шветовой войны политичаре не водзели рахунку о етніцких и националних гранїцох. Но, то так по цалим швецє, поготов у Африки дзе подаєдни народи нароком подзелени зоз гранїцами так же би шицки були незадовольни и же би банова- ли за колониялними часами кед шицки жили у єдней держави, а и прето най ше охаби можлівосц новых войнох кед то дакому затреба. Могли бизме повесц присловку: „Чежко маґарцови преїт хторого ше конї бию.“

Кед бешедуе о народу без держави, Магочи з маниру науковца ясно дефинуе цо то националносц. Ю одредзую: 1. окремна територія (не нужне же би то була держава); 2. язык; 3. история; 4. вира; 5. культурни вредносци; 6. етнічко-етнографски характеристики. Тоти прикмети муши мац и етнічка група, медзитим, народ муши мац и 7. свідомосц о припадносци одредзеної групациї.

Руснацох у Австро-Угорскеї було 13 милиони, а терас чежко повесц кельо их ест, бо ише вше ест держави у хторих им не допуцене виашньовац ше як Руснаци. Прето и барз вельки розлики у числу.

Павло Роберт Магочи зоз географским картами провадзи историйни збуваня на єдним просторе дзе ше дорушую два культури, два вири, два воїни, два воєни блоки и вецей векшински народи скорей и терас. Ту можеме повесц и єдну анегдоту о географских картох. Єден политичар гуторел: „Кед войдзем до кабинету свойого противніка и видзим на муре уметніцки слики, я знам: „Прегварки буду легки.“ Кед войдзем до кабинету свойого противніка и видзим на муре географски карти, я знам: „Прегварки буду барз чежки.“

Сликовито поведзене, а з тей ногоди могли бизме повесц же заходни политичаре у кабинету на мурах мали уметніцки слики, а восточни политичаре мали географски карти.

Воєно цикавих преходох у Карпатох ест меней як дзешец. През тоти преходи ишли шицки вельки инвазиї зоз Азиї до Европи. А коло тих преходох бивали и биваю Руснаци. Могли бизме повесц же ше Руснаци нашли у шицких часох на погришним месце, бо шицки тоти преходи предодредзени за воїну.

Пре тоти, а и пре други причини, Руснаци ше на тих просторох асимілювали углавним присилно до векшинских народох, або одходзели до Америки. Магочи на 61. боку наводзи же ше од 1880. року по 1914. рок 225 000 Русинох виселело до Аме-

рики. Тиж так Магочи числово провадзи одходзене Русинох до Австралії, Канади итд. Могли бизме парафразовац наслов кнїжки и повесц же Руснаци нешка „народ вшадзи“. Нет на швецє народу, та и векшинского хтори може без пошлїдкох поднесц масовне висельоване. Але, не може человек знац думки Божо. Кед попадаю атомски бомби по цалим швецє, можебуц у даякей пустинї, або на верху даякого брега остане даєден Руснак хторого Бог нароком приведол праве там. Но, ту ше поставя и єдно питане: „Чом би Бог помагал невірному?“ Або иншак поведзене: „Чи зме вирни?“

У Магочийовой кнїжки наводзи ше приклад Руснацох хтори у чежких часох за свойо преживьоване прешли на православє, або ше приклонели римокатоликом. Окрем того, я упознал и Жидох хтори ше виашньовали як *Русени*, бо їх предки походзели зоз тих крайох. И америцки Жид Роберт Максвел, новински магнат, хтори прегварял за одкупиоване „Весник-у“, найвекшей новинскеї хжи у Горватскеї, виашньовал ше як *Русен*.

Бизовно же пан Магочи зна вецей як цо у кнїжки написал. Дацо од того знаня написал у своїх других кнїжкох. Правдиво поведзене, тота проблематика досц комплексна и не може ше виповесц у єдней кнїжки. Вона ше може патриц з етно, економского, социялного, национального, историйного, политичного боку.

Треба читац и други кнїжки, а кед их не маме, треба их написац. Но, **тота кнїжка найцаловитша, найширша, найоблапююща, науково фундаментована и документована.**

У историй бул звичай же побидник вежне победзеному жену, коня и оружје (дакеди и облечиво). Теди му вжал шицки атрибуциї хтори го одредзую як человека.

Нешка то постало софистициране приступане. Нешка модерне победзеному витаргнуц корень, украднуц историю. Прето добре же маме историчарох.

Р Е З О Л У Ц І Я

делегатів 10. Світового конгресу Русинів, 4. – 7. 6. 2009,
Руский Керестур (Сербія) і Петровці (Хорватія)

I. / 10. СКР конштатує:

В часі од 9. до 10. Світового конгресу Русинів (СКР) Світова рада Русинів (СРР) выконала хосенну роботу, жебы підняти світове русинство і рїшала єго найважнішы проблеми. На 10. СКР взяло участь 82 делегатів із 90 позваных, котры заступали 10 членських країн світа.

II. / 10. СКР бере до увагы:

A / Справи о діяльствї русинських організації в членських країнах СКР, прочітаны на конгресї членами СРР за окремы країны.

B / Справу о господарїню СКР за період од 9. СКР прочітану выконным секретарєм СРР Александром Зозуляком.

B / Справу предсєды СРР Павла Роберта Магочія о діяльствї СРР од 9. до 10. СКР і о задачах до будучности.

Г / Інформації П. Р. Магочія і А. Зозуляка о тїм, же в далшїм періодї не рефлектують на функції предсєды і выконного секретаря СРР.

III. 10. СКР схвалює:

A / Про роботу почас 10. СКР і в наступнім періодї до 11. СКР предсєдів окремых комісій:

1. Комісія про освіту – Ксенія Медеші
2. Комісія про культуру – Міломир Шайтош
3. Комісія про літературу і видавательську роботу – Владімір Дудаш
4. Комісія про духовну область – о. Михайло Холошнян

5. Комісія про економічний розвой – Мірослав Сіладі
6. Комісія про історію – Валерій Падыак
7. Комісія про списованя людеї у 2011 – 2012 роках – Владімір Противняк

B / Комісії почас роботи 10. СКР:

1. Мандатну: М. Шайтош, І. Петрецький і Ф. Латтова;
2. Волебну: М. Медеші, М. Кереканіч і Л. Вожняк;
3. Пропозиційну: М. Крайковіч, В. Дзядик і Я. Сабо.

B / За члена СКР:

1. Клуб Русинів і приятелів Підкарпатьской Руси з Чеськой републики,
2. Закарпатьскый областный благонадійный фонд „Русинська школа“ з України.

Г / За кандідата на членство у СКР:

Русинське землячество „Карпатьска Русь“ із Росії.

Г / Зміну Станов СКР, а то в статях цісло:

1. **1 „Основны установліня“, пункт 2 „Центер“:** „Левочска 9, 080 01 Пряшів, Словакія“;
2. **3 / A „Членство“ доповнити пункт:** „У новоприйманых членів ся становлює кандідатська доба 2 роки“;
3. **3 / A „Членство“ доповнити пункт:** „СКР може удїлити честне членство“;
4. **3 / B, пункт 2 „Світова рада Русинів“ доповнити пункт:**

„Председа, підпредседа, выконный секретарь а іщі єдна особа выбрана споміджі членів СРР творять ґреміум СРР“.
3 / Б, пункт 4 „Ревізор“ змінити на: „Ревізну раду“ і доповнити: „Складать ся найменше із 3 членів із окремых країн схваленыя СРР, котры споміджі себе зволють председа Ревізної рады СРР“.

Д / Пропозицію делеґатів 10. СКР на приправу змін у Становах СКР і новы, доповнены Становы СКР предложыти на схваліня 11. СКР в Мадярську.

Е / Зложіня новой Світової рады Русинів: **Микола Бобинець** (Україна), **Наталія Гнатко** (Хорватія), **Андрій Копча** (Польща), **Маріанна Лявинець** (Мадярщина), **Джон Ріґетті** (Северна Америка), **Дюра Папуґа** (Сербія), **Александр Мошкола** (Чехія), **Владимір Противняк** (Словакія), **Юрій Фірцак** (Румунія).

На своїм першім засіданю нова СРР зволюла за председа СРР **Дюру Папуґу**, підпредседа СРР **Маріанну Лявинець** а за выконного секретаря СРР **Владимира Противняка**.

В такім зложіню, доповненім о **Андрія Копчу**, буде оператівно робити ґреміум СРР.

За председа Рады Світового форуму русиньской молодежи (СФРМ) був **4. СФРМ** схвалений із правом голосованя у СРР **Мартін Караш** із Словакії (може го з єго повірінём із такыма істыма правами заступити і підпредседа Рады СФРМ).

Є / Ревізну раду СКР зложены:

з представителів Хорватії, Румунії і Чехії. Мена і призвіска предложать СРР представителі уведжених штатів до 30 днів од скінчіня конґресу.

Ё / За честного председа СКР: Павла Роберта Маґочія.

Ж / У році 2011 буде єденадцятый СКР у Мадярщині. ґаздом конґресу буде Вседержавне общество русиньской інтеліґенції Антонія Годинкы.

IV. 10. СКР укладать:

А / Бывшому председови П. Р. Маґочієві і бывшому выконному секретарєві СРР А. Зозулякови передати новому веджіню СРР фінанчну і господарську евіденцію, як і писмову аґенду СРР до датуму реалізації СКР. У связи з тым дати знати партнерам о зміні адресы СРР.

Термін: **до 31. 6. 2009**

Одповідны: **в текстї**

Б / Обернути ся на президента і председа влады Украны із жадостєв прияти сполочну делеґацію СРР і русиньских організації з Украйны з цілём дожадовати ся узнання карпатських Русинів на Украйні за автохтонну націоналну меншыну.

Термін: **до 31. 8. 2009**

Одповідный: **председа СРР**

В / Просаджовати в контактах із урядами Европской унії узнання карпатських Русинів за автохтонну націоналну меншыну в кожій державі, де они жыють компактно, жебы їм было ґарантоване право автохтонного народа і дотримованя владами вшыткых прав подля штандартів, задекларованыя Організаціей споеных народів.

Термін: **рік 2009**

Одповідны: **члены СРР**

Г / Делеґаты конґресу через СРР ся обернуть із жадостєв на владу Польской републікы, жебы узнала Акцію „Вісла“ за незаконну, а з той причіны, жебы ся направили кривды вчинены Лемкам Польщі внаслідку їх выселіня в роках 1945 – 1947.

Термін: **до 31. 8. 2009**

Одповідный: **председа СРР**

Г / Створити централну интернетову сторінку СКР і забезпечити, жебы з каждой державы была доповнёвана найважнішыма інформаціями зо жывота Русинів.

Носителями того проєкту суть Мірослав Будінські а Мірослав Сіладі, котры до 30. 8. 2009 створять интернетову сторінку, котра, окрем актуалных інформацій, мать обсяговати:

– Русиньский интернет *Бізнїс Центер*,

– Прес-інформації на интернетовій сторінці *Есрутенпрес*,

– Актуаліты у кампанї перед списованём людей у 2011 і 2012 роках в окремых країнах,

– Інформації о діяльствї Світового форуму русиньской молодежи.

Термін: **рік 2009**

Одповідны: **Мірослав Будінські, Мірослав Сіладі, Владимир Противняк, Мартін Караш і каждый член СРР**

Д / СРР вытворить економічну комісію, зложену з представителів окремых членьских штатів СКР, котра буде сполупрацювати з Русиньским интернетом *Бізнїс Центер* і буде ся займати економічныма вопросами, подникателями, глядати меценашів і ословлєвати успішных русиньских бізнісменів із окремых штатів, жебы економічно посилнити СКР. Наголосити СРР представителів за окремы членьскы штаты СКР.

Термін: **до 30. 8. 2009 і неперерывно**

Одповідны: **члены СРР**

Е / Членам СРР зачати зо своїма організаціями докладну кампань перед списованём людей у роках 2011 – 2012 в окремых країнах, де жыють у великій мірі Русины, з цілём штонайвече зреалізувати число Русинів. Дбати на то, жебы на гарках списованя были уведжени колонкы – **народность: Русин, материньский язык: русиньский**. Кідь то не буде, так обернути ся на владу властного штату і Раду Европы (єї комісію), жебы была зроблена штонайскоріша направа.

Термін: **неперерывно до 2011 – 2012 р.**

Одповідны: **члены СРР**

Є / СРР попросить писмом Европську раду про меншыны, жебы при списованю людей у роках 2011 і 2012 были приділены в окремых країнах, де жыють у великій мірі Русины, активісты і позорователі, котры будуть дозерати над роботом комісії списованя.

Термін: **до 30. 11. 2009**

Одповідны: **председа і члены СРР**

Ё / За помочі СРР створити концепцію конкретной сполупраці міджі школами, систематічного штудованя русиньского языка і культуры в школах окремых держав, выміны штудентів, учітелів, помочі організованя стріч міджі нима у формі семінарів.

Термін: **од 1. 9. 2009 і неперерывно до р. 2011**

Одповідны: **члены СРР і комісії СКР про освіту**

Ж / На основі роботи комісії почас 10. СКР у наступнім періоді до 11. СКР будуть доповнены комісії о членів із каждой членьской країны, СРР скличе самостатны засіданя окремых комісій, котры приймуть головны задачі на даный період до 11. СКР.

Термін: **до 1. 9. 2009 і квартално**

Одповідны: **члены СРР і председове комісії**

Резолюція 10. Світового конґресу Русинів схвалена делеґатами в Руськім Керестурї (Сербія) дня 7. 6. 2009.

Підписаны члены пропозиційной комісії:

Мірон Крайковїч, Ванє Дзядик, Янош Сабо

КУЛЬТУРНО-ХРІСТІАНЬСКИЙ ЧАСОПИС выдавать **Русин і Народны новинкы** за фінанчною помочі Міністерства культуры СР - програм **Культура народностных меншын 2009**. Купити го мож і передплатити в редакції на адресі: **Rusín, Duchnovičovo nám. 1, 081 48 Prešov, SR**. Телефон: **051/772 56 29**. Передплатне на рік 5 €, до сусідніх штатів: 20 € або 27 \$, до ост. штатів 25 € або 34 \$ – I. класов; 23 € або 32 \$ – II. класов. Шефредактор: **Мґр. Александр Зозуляк**, редакторкы: **ПґДр. Кветослава Копорова, ПґДр. Марія Мальцовска**, языкова редакторка: **ПґДр. Анна Плішкова, ПґД. Регістрачны цісла: MK SR 418/91, MÍČ 49 589**.

Адреса часопису на интернеті: **www.rusynacademy.sk**, e-mail: **rusyn@stonline.sk**. Выдане в юні 2009 р.

На кінці першого конгресового дня 5. юна 2009 на сцені домашнього Дому культури в Руськім Керестурі (Войводина у Сербії) виступив домашній співацько-танечний колектив.

На кінці другого конгресового дня у Домі культури в Петровцях (Вуковарсько-сримска жупа у Хорватії) домашня гостинька Н. Гнатко привітала вшитких делегатів і гостей конгресу, як і домашню публіку. Потім ся красно представив петровецький співацько-танечний колектив із свадьбяными звьками.

Члены СРР, выбраны делегаты і гості конгресу были гостями председателя Вуковарьско-сримской жупы у Хорватії. На фотці перед ей будовов: (зліва доправа) М. Бобинець, В. Противняк, В. Попойда, М. Лявинець, Д. Папуґа, П. Р. Маґочій, Н. Гнатко, А. Колча, Ю. Фірцак і А. Зозуляк.

Участници четвертого засідання Світового форуму русиньской молодежи у Руськім Керестурі навщівили і Коцур (Войводина у Сербії), де ся сфотили на памятку. В центрі – домашній гоститель, проф. Михал Фейса (в анцугу) а за ним новий председа Світовой рады СФРМ Мартін Караш із Словакії.